

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Αρχές Γλωσσών Προγραμματισμού και Μεταφραστών

Ενότητα 3: Σύνταξη Γλωσσών Προγραμματισμού

Καθ. Γιάννης Γαροφαλάκης

Πολυτεχνική Σχολή

Τμήμα Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής

Εισαγωγή

- Οι διαφορές των ΓΠ στις *συντακτικές δομές* τους, είναι πολύ μεγαλύτερες από τις διαφορές τους στις *εννοιολογικές δομές*. Π.χ. το στοιχείο του πίνακα A στη θέση 1, γράφεται:

A(1) στις FORTRAN, COBOL, PL/1, Ada

A[1] στις Pascal, C

A<1> στη SNOBOL

- Στόχος συντακτικού:

Κανόνες επικοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ προγραμματιστή και μεταφραστή/διερμηνέα.

Γενικά κριτήρια Συντακτικών Κανόνων

- Αναγνωσιμότητα (readability)

Self-documenting: «φυσική» μορφή εντολών, δομημένες εντολές, keywords και noise words, ενσωματωμένα σχόλια, μεγάλο μήκος ονομάτων, μνημονικά σύμβολα

- Ευκολία Γραφής (writeability)

Πολλές φορές αντίθετο με αναγνωσιμότητα

- Ευκολία Μετάφρασης

Πολλές συντακτικές δομές → δυσκολία στη μετάφραση

- Έλλειψη Ασαφειών

Π.χ. στη C: if (n>0)

                    if (a>b) z=a;

                    else z=b;

Συντακτικά Στοιχεία μιας ΓΠ (1)

1. Σύνολο Χαρακτήρων (Αλφάβητο)

- Γράμματα κεφαλαία και μικρά (A,B,...,Z,a,b,...z)
- Αριθμητικά ψηφία (0,1,...,9)
- Ειδικοί χαρακτήρες (, . ; & \$ * # ( ) [ ] ...)

Δύο αρχικές **κωδικοποιήσεις** χαρακτήρων για Η/Υ:

- a. EBCDIC (Extended Binary Coded Decimal Interchange Code) από την IBM (8 bit $\rightarrow 2^8 = 256$ χαρακτήρες)
- b. ASCII (American Standard Code for Information Interchange) από ANSI (7 bit $\rightarrow 2^7 = 128$ χαρακτήρες)

Τώρα:

UNICODE (Universal Character Set)

16 bit $\rightarrow 2^{16} = 65.536$ χαρακτήρες

Συμβατή κωδικοποίηση με ASCII

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΙΑΣ ΓΠ (2)

2. Αναγνωριστικά (identifiers)

Ονόματα μεταβλητών, συναρτήσεων, ...

3. Σύμβολα πράξεων

+ * - / ** && || AND OR NOT ...

4. Λέξεις Κλειδιά (keywords) και Δεσμευμένες Λέξεις (reserved words)

Λέξεις Κλειδιά: Χρησιμοποιούνται από τη ΓΠ

Δεσμευμένες Λέξεις: Λέξεις Κλειδιά που δεν μπορεί ο προγραμματιστής να αλλάξει τη χρήση τους

- Η C έχει 28 δεσμευμένες λέξεις (int, else, for, ...)
- Η αρχική FORTRAN δεν είχε τα DO, IF ως δεσμευμένες λέξεις

Συντακτικά Στοιχεία μιας ΓΠ (3)

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

- Ευανάγνωστα Προγράμματα
- Εύκολη εύρεση στον Πίνακα Συμβόλων από Μεταφραστή
- Διευκολύνουν τον εντοπισμό και τη διόρθωση λαθών

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

- Όσο αυξάνονται, πιο δύσκολο να τις θυμάται ο χρήστης
- Δύσκολη η επέκταση της ΓΠ με νέες δεσμευμένες λέξεις, διότι τα παλιά προγράμματα μπορεί να τις χρησιμοποιούν

Συντακτικά Στοιχεία μιας ΓΠ (4)

5. Σχόλια και Θόρυβος

Σχόλια: π.χ. `/* ... */` στη C, εντολή `REM` στην BASIC

Θόρυβος: π.χ. στην COBOL: `GO TO <label>`

6. Κενά

Διάφορες χρήσεις. Π.χ. στη SNOBOL είναι το σύμβολο της συγχώνευσης `strings`

7. Διαχωριστικά (delimiters)

- Στη C: `{ ... }`. Στις ALGOL, Pascal: `begin ... end`
- Καλό για άρση ασαφειών

Συντακτικά Στοιχεία μιας ΓΠ (4)

8. Εκφράσεις (expressions)

Συναρτήσεις που προσπελούν δεδομένα σε ένα πρόγραμμα και επιστρέφουν μια τιμή. Π.χ. $A+B*C$

9. Εντολές (statements)

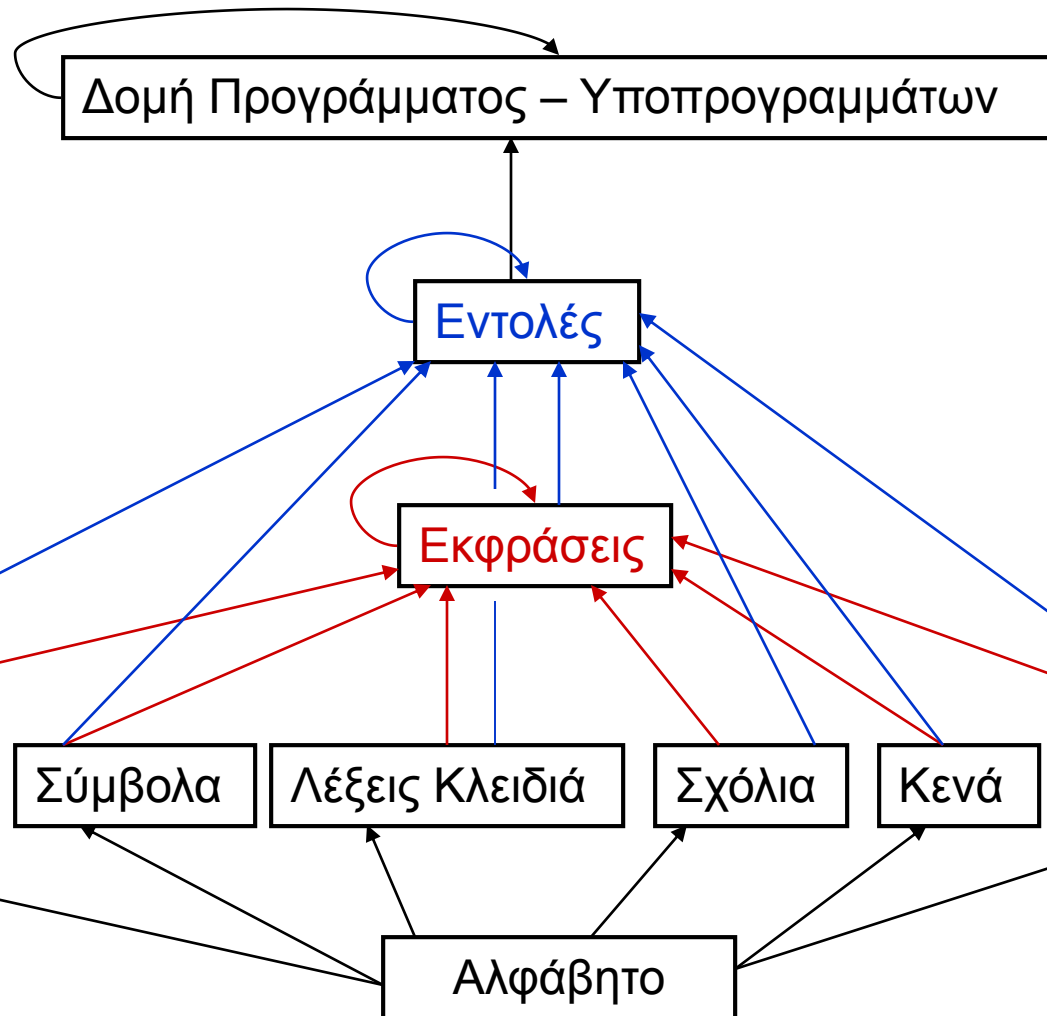
Δημιουργούνται από συνδυασμούς εκφράσεων και άλλων συντακτικών στοιχείων. Π.χ. $D = (A+B*C) - E/2$

10. Δομή Προγράμματος – Υποπρογράμμάτων

Ιεραρχία Συντακτικών Στοιχείων

Δομή Προγράμματος – Υποπ/μάτων (1)

a. Ξεχωριστός Ορισμός Υποπρογράμματος

- C, FORTRAN
- Κάθε υποπρόγραμμα μεταφράζεται χωριστά και συνδέονται όλα όταν γίνεται φόρτωση
- Χρειάζεται πλήρης περιγραφή όλων των data elements

b. Ξεχωριστός Ορισμός Δεδομένων

- Java, C++, Smalltalk
- Ομαδοποίηση των λειτουργιών που χειρίζονται ένα δεδομένο data object

c. Φωλιασμένος Ορισμός Υποπρογράμματος

- Pascal, ALGOL
- Ιεραρχικός ορισμός. Δυνατότητα ορισμού εμβέλειας. Στατικός έλεγχος τύπων.

Δομή Προγράμματος–Υποπ/μάτων (2)

d. Ξεχωριστός Ορισμός Interface

- C, Ada
- Δυνατότητα χρήσης file operations του ΛΣ (.h και .c file specs του make στη C)

e. Περιγραφές δεδομένων χωριστές από τις εκτελέσιμες εντολές

- COBOL
- Όλα τα data είναι global. Data και procedure τμήματα

f. Μη-χωριστοί Ορισμοί Υποπρογραμμάτων

- BASIC, SNOBOL
- Καμία οργάνωση. Τα υπ/ματα μπορούν να χρησιμο-ποιηθούν και από άλλα τμήματα του προγράμματος

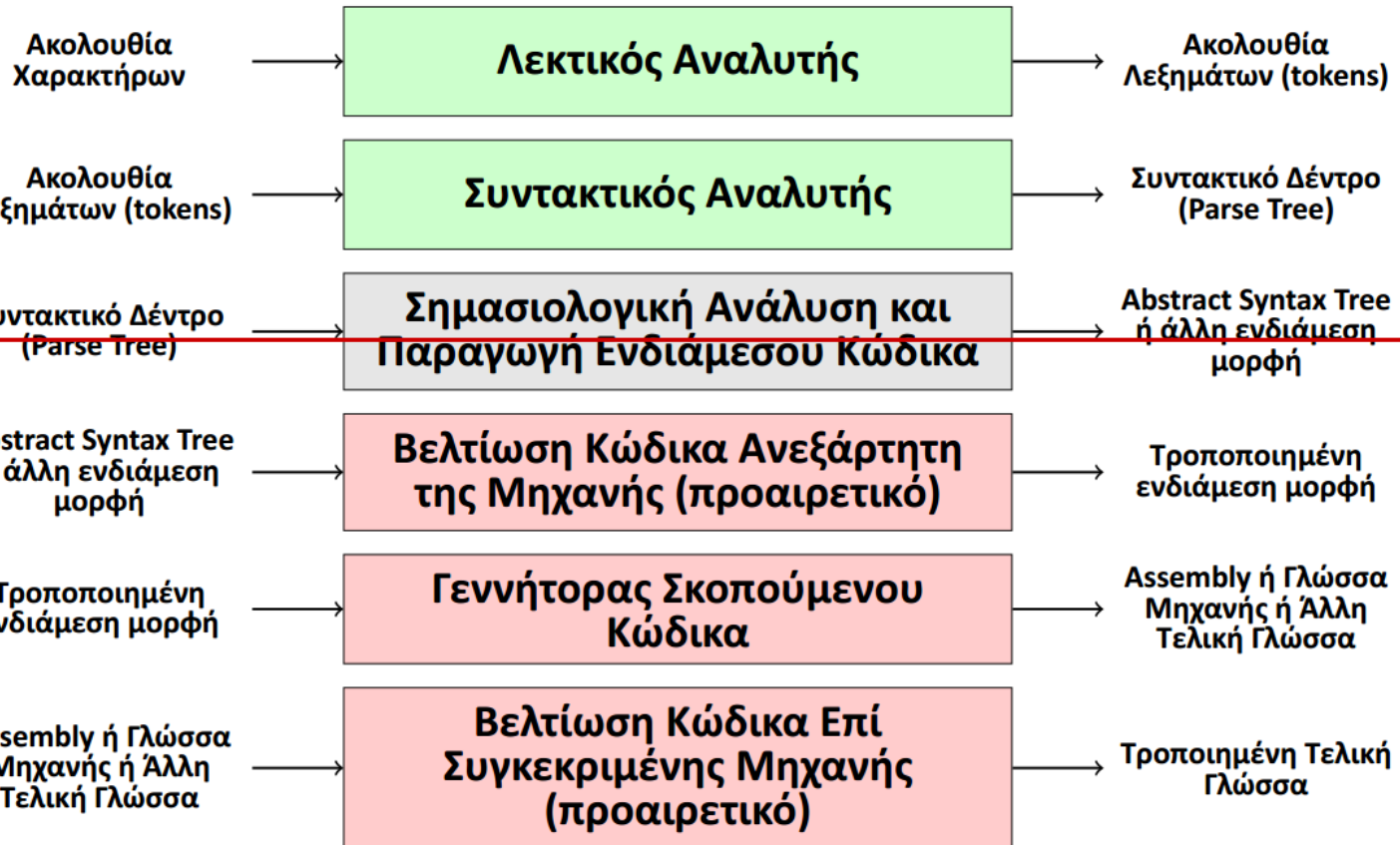

Φάσεις Μετάφρασης (1)

- Κάθε **Φάση** δέχεται ως είσοδο ένα πρόγραμμα ισοδύναμο με το αρχικό σε κάποια μορφή και παράγει ως έξοδο το ίδιο πρόγραμμα σε άλλη μορφή.
- **Δύο Στάδια:**
  - *Ανάλυση* πηγαίου προγράμματος (3 Φάσεις)
  - *Σύνθεση* εκτελέσιμου κώδικα (3-4 Φάσεις)
- Αριθμός **περασμάτων** πηγαίου κώδικα:
  - Συνήθως: 2 περάσματα αντίστοιχα με τα 2 Στάδια
  - Πολλές φορές: 3 περάσματα:
    - Ανάλυση πηγαίου κώδικα
    - Ξαναγράψιμο πηγαίου κώδικα με αλγόριθμους βελτιστοποίησης
    - Δημιουργία εκτελέσιμου κώδικα

Φάσεις Μετάφρασης (2)

Πίνακας Συμβόλων (Symbol Table)

Φάσεις Ανάλυσης πηγαίου προγράμματος (1)

- Λεξική Ανάλυση (lexical analysis – scanning)
  - Η ακολουθία χαρακτήρων του αρχικού προγράμματος χωρίζεται σε βασικά συντακτικά στοιχεία – *tokens* – όπως: αναγνωριστικά, σύμβολα, λέξεις κλειδιά, ...
  - Μπαίνει TYPE TAG σε κάθε token
  - Εισάγονται τα tokens στον *Πίνακα Συμβόλων* (symbol table) αφού έχουν μετατραπεί σε κατάλληλη εσωτερική αναπαράσταση
  - Υπολογιστικό μοντέλο λεξικής ανάλυσης:
Πεπερασμένα Αυτόματα (finite-state automata)

Φάσεις Ανάλυσης πηγαίου προγρ/τος (2)

- Συντακτική Ανάλυση (syntax analysis – parsing)
  - Αναγνωρίζονται τα συντακτικά στοιχεία υψηλότερου επιπέδου (εκφράσεις, εντολές, υποπρογράμματα)
  - Συνήθως εναλλάσσεται με την επόμενη Φάση (σημασιολογική ανάλυση)
  - Οι δύο Φάσεις «επικοινωνούν» μέσω μιας stack, στην οποία ο συντακτικός αναλυτής τοποθετεί τα στοιχεία που αναγνωρίζει
  - Παράγεται το *Δέντρο Συντακτικής Ανάλυσης* (parse tree) που δίνει και την ιεραρχία των συντακτικών στοιχείων
  - Τύπος Γραμματικής για συντακτική ανάλυση:
Γλώσσες Χωρίς Συμφραζόμενα (context-free languages)

Φάσεις Ανάλυσης πηγαίου προγρ/τος (3)

- Σημασιολογική Ανάλυση (semantic analysis)
  - Κεντρικό τμήμα της μετάφρασης. Είναι η γέφυρα μεταξύ ανάλυσης και σύνθεσης
  - Αρχίζει και διαμορφώνεται η δομή εκτελέσιμου κώδικα
  - Στατικός έλεγχος τύπων και παραμέτρων υποπρ/των
  - Άλλες λειτουργίες:
    - Συντήρηση Πίνακα Συμβόλων
    - Εισαγωγή ενσωματωμένης πληροφορίας
    - Εντοπισμός λαθών
    - Macro processing
    - Compile-time operations

Φάσεις Σύνθεσης εκτελέσιμου κώδικα (1)

- Δημιουργία Ενδιάμεσου Κώδικα (intermediate code generation)
  - Παράγεται ακολουθία operators – ορισμάτων
- Βελτιστοποίηση κώδικα ανεξάρτητα από μηχανή (machine independent code improvement)
  - Υπολογισμός κοινών υπο-εκφράσεων μία φορά
  - Απομάκρυνση σταθερών λειτουργιών από loops
  - Βελτιστοποίηση της χρήσης registers

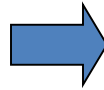

Φάσεις Σύνθεσης εκτελέσιμου κώδικα (2)

Παράδειγμα βελτιστοποίησης: Εντολή $A = B+C+D$

Σε «ενδιάμεσο» κώδικα:

- a) $Temp1 = B + C$
- b) $Temp2 = Temp1 + D$
- c) $A = Temp2$

Σε «τελικό» κώδικα:

1. Load register with B
2. Add C to register
3. Store register in Temp1
4. Load register with Temp1
5. Add D to register
6. Store register in Temp2
7. Load register with Temp2
8. Store register in A

Τα ζευγάρια εντολών **3-4** και **6-7** του «τελικού» κώδικα, μπορούν να αφαιρεθούν - βελτιστοποίηση

Τυπικός ορισμός Συντακτικού

- Στόχος → Ακριβείς ορισμοί συντακτικού των ΓΠ για τους χρήστες και υλοποιητές των ΓΠ
- Επιπλέον → Βάση για τη λεξική και συντακτική ανάλυση από τους μεταφραστές
- Ο Τυπικός (φορμαλιστικός) ορισμός του Συντακτικού μιας ΓΠ ονομάζεται **Γραμματική**
- Μια Γραμματική *αποτελείται* από:
  - Ένα πεπερασμένο σύνολο *συμβόλων* – **Αλφάβητο**
  - Ένα πεπερασμένο σύνολο *ορισμών* (**Κανόνες** ή **Παραγωγές**) που καθορίζουν τις ακολουθίες χαρακτήρων (ή tokens) που δομούν επιτρεπτά προγράμματα της ΓΠ

Τυπική Γραμματική (formal grammar)

- Γραμματική ορισμένη με τη χρήση αυστηρά καθορισμένης *σημειογραφίας* (notation)
- Π.χ. η σημειογραφία **BNF** (Backus Naur Form) για τον ορισμό Γραμματικών χωρίς συμφραζόμενα (context-free grammars)
  - Εμφάνιση στην αναφορά της ALGOL (1960)
  - Την ίδια περίπου εποχή (1959) ο γλωσσολόγος *Noam Chomsky* ανέπτυξε τη θεωρία του για τις Γραμματικές
  - Οι δύο προσεγγίσεις αποδείχτηκαν ισοδύναμες

Τυπικές Γλώσσες (formal languages)

- Το συντακτικό τους ορίζεται από Τυπικές Γραμματικές
- Για μια Τυπική Γλώσσα L χρειάζονται:
  1. Ένα Αλφάβητο Σ διακριτών συμβόλων
  2. Ένα σύνολο κανόνων P που καθορίζουν ποιες ακολουθίες (ή λέξεις) συμβόλων του Σ είναι αποδεκτές στην L

Τα παραπάνω 1 και 2 ονομάζονται *Γραμματική στο Σ* .

Δηλαδή, μια Γραμματική G είναι ένα ζευγάρι (Σ, P) που παράγει τη γλώσσα $L(G)$

Ένα παράδειγμα Τυπικής Γλώσσας

- Η γλώσσα $L(B) = \{0.00 \ 0.01 \ 0.10 \ 0.11\}$ με $B = (\Sigma, P)$ είναι όλοι οι μη-αρνητικοί δυαδικοί αριθμοί μικρότεροι από 1, με δύο υπο-δυαδικά ψηφία.

■ $\Sigma = \{0 \ . \ 1\}$

■ $P = \{ \text{R1: } S_0 \rightarrow 0S_1$

$\text{R2: } S_1 \rightarrow .S_2$

$\text{R3: } S_2 \rightarrow 0S_3$

$\text{R4: } S_2 \rightarrow 1S_3$

$\text{R5: } S_3 \rightarrow 0$

$\text{R6: } S_3 \rightarrow 1 \}$

$N = \{ S_0 \ S_1 \ S_2 \ S_3 \}$: ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ
Κατηγορίες ή Μη-Τερματικά
Σύμβολα

Start = S_0 : Αρχικό Σύμβολο (start symbol). Η συντακτική κατηγορία του πιο υψηλού επιπέδου

$\rightarrow$: Μετασύμβολο

Ένα παράδειγμα Τυπικής Γλώσσας (2)

- Παραγωγή $R: \alpha \rightarrow \beta$

Ένα νέο string παράγεται με τη χρήση της παραγωγής R , αντικαθιστώντας το α με το β

- Δημιουργία (derivation) του string 0.01:

$$S_0 \xRightarrow{R1} 0S_1 \xRightarrow{R2} 0.S_2 \xRightarrow{R3} 0.0S_3 \xRightarrow{R6} 0.01$$

Πρέπει με διαδοχικές χρήσεις παραγωγών, ξεκινώντας από το start symbol, να καταλήγουμε σε αποδεκτό string της γλώσσας

Σύστημα Παραγωγής

$$G = (\Sigma, N, P, \text{Start})$$

όπου $\text{Start} \in \Sigma \cup N$

Ιεραρχία Γραμματικών

- Ανάλογα με το είδος των παραγωγών, υπάρχουν τελικά μόνο 4 τύποι τυπικών γλωσσών
- ΤΥΠΟΣ ΓΛΩΣΣΑΣ $\leftrightarrow$ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΗ
(αναγνωρίζεται από)
- Ερωτήματα:
  - Ποιοι περιορισμοί είναι βασικοί και ποιοι όχι;
  - Με ένα είδος κανόνων, τι προβλήματα λύνονται;
  - Με ένα τύπο γλώσσας, ποιες θεωρητικές μηχανές αναγνωρίζουν τα «νόμιμα» strings;
  - Μπορεί η θεωρητική μηχανή να αναγνωρίσει strings άπειρου μήκους;

Γλώσσες του Chomsky

ΤΥΠΟΣ 0: Γλώσσες χωρίς περιορισμούς

ΤΥΠΟΣ 1: Γλώσσες με συμφραζόμενα

ΤΥΠΟΣ 2: Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα

ΤΥΠΟΣ 3: Κανονικές Γλώσσες

Τύπος 3: Κανονικές Γλώσσες (regular languages)

- Η Γραμματική $\mathbf{G = (\Sigma, N, P, Start)}$ είναι **κανονική**, αν οι παραγωγές της είναι της μορφής:

$\mathbf{A \rightarrow \alpha}$ ή $\mathbf{A \rightarrow \alpha B}$ όπου $\mathbf{A, B \in N}$ και $\mathbf{\alpha \in \Sigma}$

- Δηλαδή, το πρώτο σύμβολο δεξιά του $\rightarrow$ είναι τερματικό και μπορεί να ακολουθείται από μη-τερματικό σύμβολο
- Κατάλληλες για λεξική ανάλυση
- Αναγνωρίζονται από πεπερασμένα αυτόματα

Παράδειγμα Κανονικής Γραμματικής

$X \rightarrow a \mid \dots \mid z \mid aL \mid \dots \mid zL \mid aD \mid \dots \mid zD$

$L \rightarrow aL \mid \dots \mid zL \mid aD \mid \dots \mid zD \mid a \mid \dots \mid z$

$D \rightarrow 0L \mid \dots \mid 9L \mid 0D \mid \dots \mid 9D \mid 0 \mid \dots \mid 9$

| : εναλλακτικός κανόνας – ή
(μετασύμβολο)

Περιγράφει ονόματα X (π.χ. μεταβλητών) που είναι ένα μικρό γράμμα, ή ένα μικρό γράμμα που ακολουθείται από ακολουθία μικρών γραμμάτων ή/και αριθμητικών ψηφίων.

Τύπος 2: Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (context-free languages)

- Η Γραμματική $\mathbf{G} = (\Sigma, \mathbf{N}, \mathbf{P}, \mathbf{Start})$ είναι **χωρίς συμφραζόμενα**, αν οι παραγωγές της είναι της μορφής:
 $\mathbf{A} \rightarrow \mathbf{s}$ όπου $\mathbf{A} \in \mathbf{N}$ και $\mathbf{s} \in \Sigma \cup \mathbf{N}$
- Ονομάζονται έτσι, διότι αντικαταστάσεις μπορούν να γίνουν οπουδήποτε εμφανίζεται μη-τερματικό σύμβολο, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα περιβάλλοντα σύμβολα
- Κατάλληλες για *συντακτική ανάλυση*
- Αναγνωρίζονται από *push-down* αυτόματα

Τύπος 1: Γλώσσες με συμφραζόμενα (context-sensitive languages)

- Η Γραμματική $\mathbf{G = (\Sigma, N, P, Start)}$ είναι με συμφραζόμενα, αν οι παραγωγές είναι της μορφής:

$\alpha \rightarrow \beta$ όπου:

1. Το α μπορεί να περιέχει περισσότερα από 1 σύμβολα (τουλάχιστον 1 μη-τερματικό)
  2. (Μήκος του α) $\leq$ (Μήκος του β)
- Παράδειγμα: $\mathbf{aB \rightarrow ab, cB \rightarrow bc}$
(τα $\mathbf{a}$ και $\mathbf{c}$ είναι το context)
  - Αναγνωρίζονται από *linear-bounded* αυτόματα

Τύπος 0: Γλώσσες χωρίς περιορισμούς

- Η Γραμματική $G = (\Sigma, N, P, \text{Start})$ είναι **χωρίς περιορισμούς**, αν οι παραγωγές είναι της μορφής:

$\alpha \rightarrow \beta$ όπου:

Το α μπορεί να περιέχει περισσότερα από 1 σύμβολα
(τουλάχιστον 1 μη-τερματικό)

- Αναγνωρίζονται από *Μηχανές Turing*

Λεξική Ανάλυση (1)

Αρχικό Πρόγραμμα

Tokens (στον Πίνακα Συμβόλων)

```
x := 37  
/* result */  
RETURN x
```

Λεξική Ανάλυση

```
VARIABLE /x  
ASSIGN SYMBOL  
INTEGER /37  
RETURN  
VARIABLE /x
```

- Μηχανή αναγνώρισης tokens:
Πεπερασμένα Αυτόματα $\leftrightarrow$ *Κανονικές Εκφράσεις*
Finite State Automata   Regular Expressions
- Ένα Πεπερασμένο Αυτόματο για κάθε είδος token
(μεταβλητές, σύμβολα, λέξεις κλειδιά, ...)

Λεξική Ανάλυση (2)

- Μία **Κανονική Έκφραση** (ΚΕ) είναι ένα από τα:
  - Ένας χαρακτήρας
  - Το ϵ σύμβολο (τίποτα – empty)
  - Δύο ΚΕ η μία δίπλα στην άλλη
  - Δύο ΚΕ χωρισμένες με $|$ (ή)
  - Μία ΚΕ ακολουθούμενη από το Kleene Star: X^*
(συνένωση 0 ή περισσότερων Κανονικών Εκφράσεων X)

Χρησιμοποιούνται επίσης, για συντομία, τα σύμβολα:

- X^+ $\Leftrightarrow$ XX^* (1 ή περισσότερα X)
- $X?$ $\Leftrightarrow$ $X | \epsilon$ (κανένα ή 1 X)
- $c - g$ $\Leftrightarrow$ $c | d | e | f | g$
- (X) $\Leftrightarrow$ για καθορισμό προτεραιότητας της ΚΕ

Λεξική Ανάλυση (3)

- **Κανονικές Γλώσσες:**
Δημιουργούνται από Κανονικές Εκφράσεις και αναγνωρίζονται από *Πεπερασμένα Αυτόματα*
- Για τη δημιουργία *Γλωσσών Χωρίς Συμφραζόμενα*, αρκεί η προσθήκη δυνατότητας *Αναδρομής*.

Λεξική Ανάλυση (4)

- Παράδειγμα **Κανονικών Εκφράσεων**:

Στην Pascal για την παραγωγή και αναγνώριση αριθμών:

Π.χ.: 34 8.76 54e22 61.7E-89

digit → 0|1|2|3|4|5|6|7|8|9

unsigned_integer → *digit digit**

unsigned_number → *unsigned_integer* ((. *unsigned_integer*)|ε) (((e|E)(+|-)|ε)
unsigned_integer)|ε)

Ή πιο σύντομα:

$(0 - 9)^+ (.(0 - 9)^+)? ((e | E)(+ | -)? (0 - 9)^+)?$

Λεξική Ανάλυση (5)

- **Πεπερασμένα Αυτόματα**

Finite State Automata – FSA

- Τρόπος λειτουργίας:

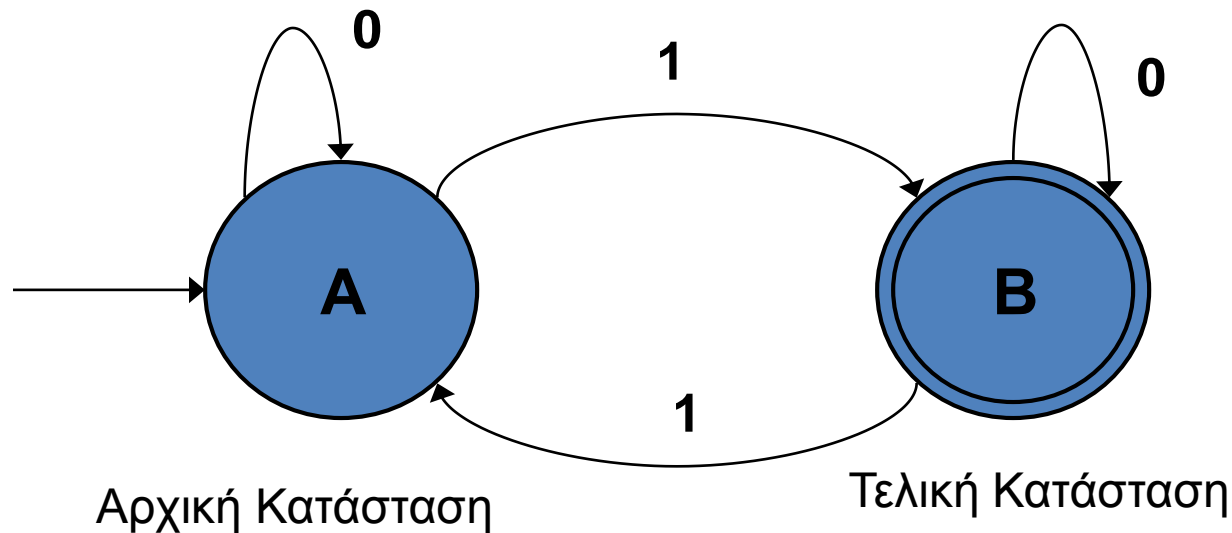
- Διαβάζει κάθε φορά ένα χαρακτήρα από αριστερά.
- «Αποφασίζει» αν το string που έχει διαβάσει μέχρι τώρα, είναι αποδεκτό ως token. Η απόφαση αυτή καθορίζεται από την «κατάσταση» στην οποία βρίσκεται το αυτόματο μετά την ανάγνωση του τελευταίου χαρακτήρα.
- Όταν αναγνωριστεί ότι τελείωσε η λέξη, το token είναι αποδεκτό αν το αυτόματο βρεθεί σε «τελική κατάσταση». Αν βρεθεί σε άλλη κατάσταση, δεν γίνεται αποδεκτό.

Λεξική Ανάλυση (6)

- Παράδειγμα:

Πεπερασμένο Αυτόματο που αναγνωρίζει δυαδικούς αριθμούς οι οποίοι έχουν **περιττό** αριθμό από 1

Αντίστοιχη ΚΕ: $0^*10^*(10^*10^*)^*$ ή $(0^*10^*1)^*0^*10^*$

Λεξική Ανάλυση (7)

- Ισοδύναμη αναπαράσταση:

Πίνακας Καταστάσεων – Μεταβάσεων

Τρέχουσα Κατάσταση	Χαρακτήρας που διαβάζεται	Νέα Κατάσταση	Αποδοχή token
A	0	A	OXI
A	1	B	NAI
B	0	B	NAI
B	1	A	OXI

Λεξική Ανάλυση (8)

- Λειτουργία του FSA για την είσοδο **100101**:

Αναγνωσμένοι χαρακτήρες	Νέα Κατάσταση	Αποδοχή token
	A	OXI
1	B	NAI
10	B	NAI
100	B	NAI
1001	A	OXI
10010	A	OXI
100101	B	NAI

Λεξική Ανάλυση (9)

- Ένα Πεπερασμένο Αυτόματο έχει:
  - Μία **αρχική** κατάσταση
  - Μία ή περισσότερες **τελικές** καταστάσεις
  - Ένα σύνολο **μεταβάσεων**
- Κάθε string που ξεκινάει το Πεπερασμένο Αυτόματο από την αρχική κατάσταση, και τελειώνει σε μια τελική κατάσταση, είναι **αποδεκτό** token.
- Τα Πεπερασμένα Αυτόματα που χρησιμοποιούμε είναι **ντετερμινιστικά**.
- **Μη-ντετερμινιστικά** είναι αυτά που έχουν περισσότερες από μία μεταβάσεις με το ίδιο label.

Λεξική Ανάλυση (10)

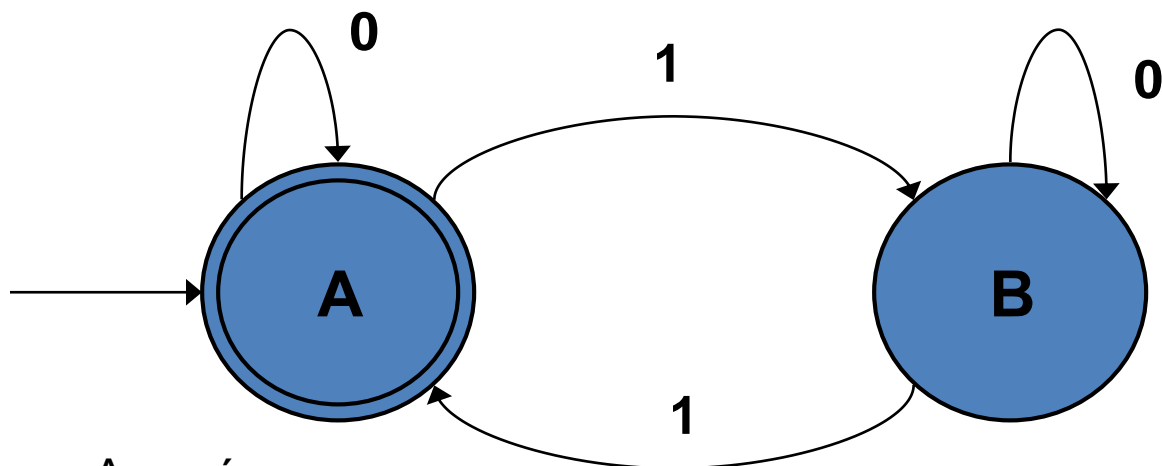
- Υλοποίηση:
  - Κάθε κατάσταση είναι μια ρουτίνα του προγράμματος που υλοποιεί το FSA
  - Ο λεξικός αναλυτής ξεκινά με GETCHAR από αριστερά, καλώντας ένα FSA
  - Αν ο λεξικός αναλυτής δεν φτάσει σε τελική κατάσταση του τρέχοντος FSA, επιστρέφει στον αρχικό χαρακτήρα και ξεκινά ένα άλλο FSA
- Στην Άσκηση θα χρησιμοποιήσουμε το γεννήτορα λεξικών αναλυτών **flex** που βασίζεται σε FSAs

Λεξική Ανάλυση (11)

- 2ο Παράδειγμα:

Πεπερασμένο Αυτόματο που αναγνωρίζει δυαδικούς αριθμούς οι οποίοι έχουν **άρτιο** αριθμό από 1

Αρχική και
Τελική
Κατάσταση

Αντίστοιχη ΚΕ: $0^*(10^*10^*)^*$ ή $(0^*10^*1)^*0^*$

Λεξική Ανάλυση (12)

Πίνακας Καταστάσεων – Μεταβάσεων

Τρέχουσα Κατάσταση	Χαρακτήρας που διαβάζεται	Νέα Κατάσταση	Αποδοχή token
A	0	A	ΝΑΙ
A	1	B	ΟΧΙ
B	0	B	ΟΧΙ
B	1	A	ΝΑΙ

Λεξική Ανάλυση (13)

- Λειτουργία του FSA για την είσοδο **100101**:

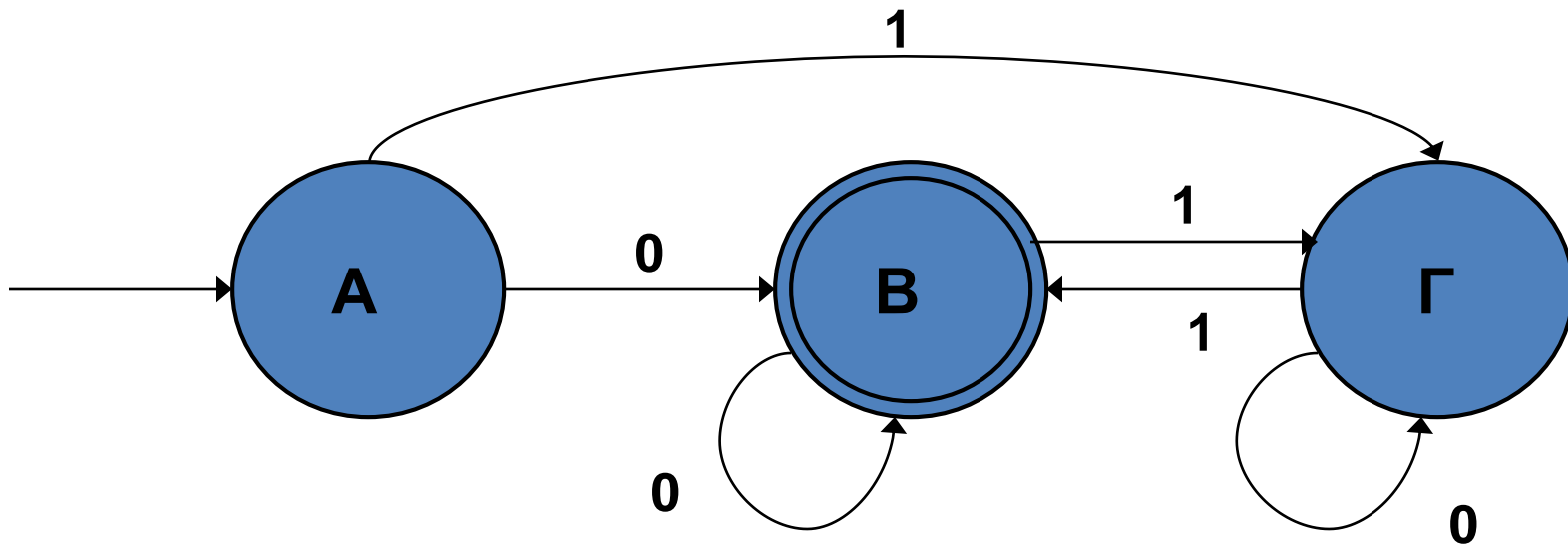
Αναγνωσμένοι χαρακτήρες	Νέα Κατάσταση	Αποδοχή token
	A	ΝΑΙ
1	B	ΟΧΙ
10	B	ΟΧΙ
100	B	ΟΧΙ
1001	A	ΝΑΙ
10010	A	ΝΑΙ
100101	B	ΟΧΙ

Λεξική Ανάλυση (14)

- 3ο Παράδειγμα:

Πεπερασμένο Αυτόματο που αναγνωρίζει δυαδικούς αριθμούς οι οποίοι έχουν **άρτιο** αριθμό από 1, χωρίς το ϵ :

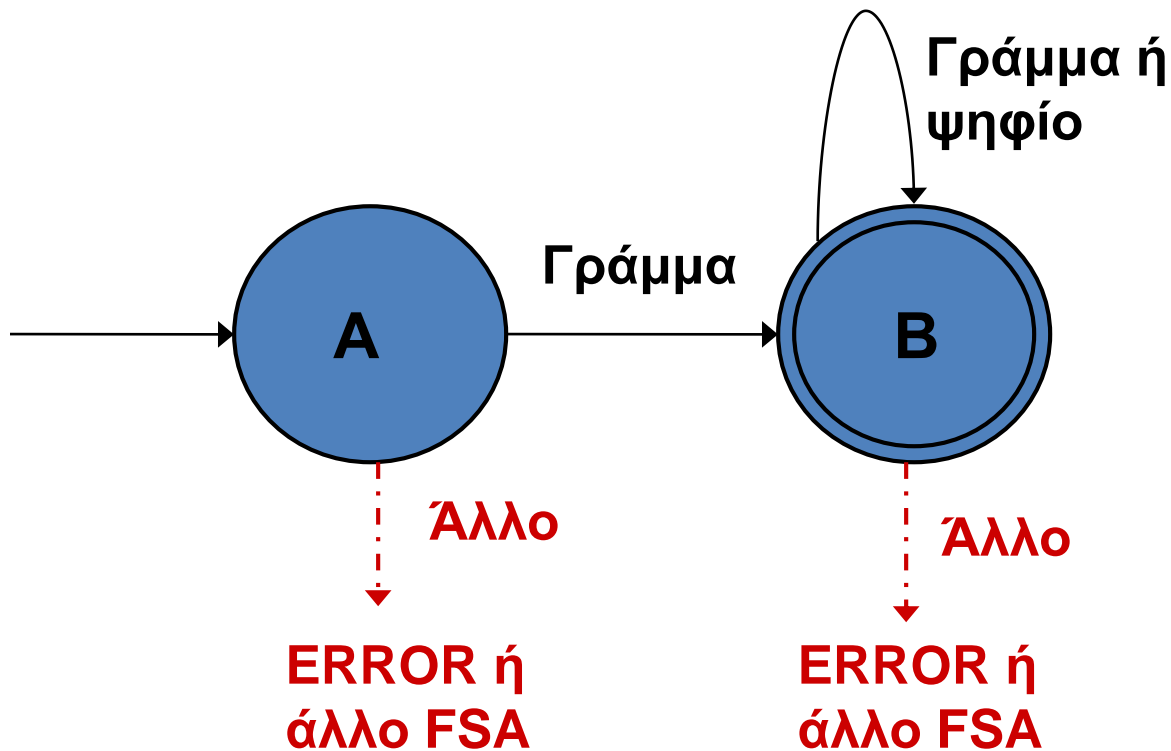

Αντίστοιχη ΚΕ: $0^+ \mid (0^*10^*10^*)^+$

Λεξική Ανάλυση (15)

- 4ο Παράδειγμα:

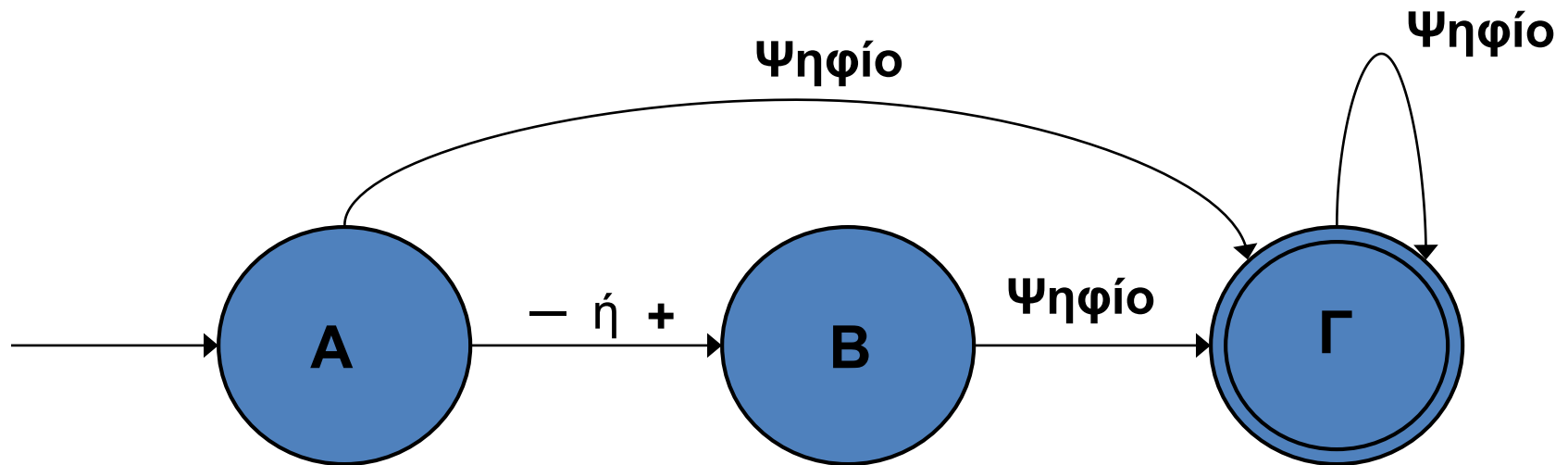
Πεπερασμένο Αυτόματο που αναγνωρίζει **ονόματα μεταβλητών** που αρχίζουν με γράμμα και αποτελούνται από γράμματα και αριθμητικά ψηφία

Λεξική Ανάλυση (16)

- 5ο Παράδειγμα:

Πεπερασμένο Αυτόματο που αναγνωρίζει προσημασμένους ή μη-προσημασμένους **ακέрайους αριθμούς**

Αντίστοιχη ΚΕ: $(+ | -)? (0 - 9)^+$

Συντακτική Ανάλυση (1)

- Για τη Συντακτική Ανάλυση είναι κατάλληλες οι *Γραμματικές Χωρίς Συμφραζόμενα*
- Τυπική σημειογραφία **BNF** (Backus Naur Form) για τον ορισμό Γραμματικών Χωρίς Συμφραζόμενα (context-free grammars)
- **Μετασύμβολα** της σημειογραφίας BNF, για τον ορισμό των κανόνων της Γλώσσας:

::= ορίζεται ως

| εναλλακτικός κανόνας – ή

< ... > Μη-τερματικό σύμβολο (συντακτική κατηγορία)

Συντακτική Ανάλυση (2)

- Και η Λεξική Ανάλυση θα μπορούσε να είναι μέρος της Συντακτικής. Π.χ. η BNF Γραμματική:

$\langle \text{ψηφίο} \rangle ::= 0 \mid 1 \mid 2 \mid 3 \mid 4 \mid 5 \mid 6 \mid 7 \mid 8 \mid 9$

η οποία ορίζει τον τύπο token «αριθμητικό ψηφίο».

- Διότι οι Κανονικές Γλώσσες (λεξική ανάλυση), είναι υποσύνολο των Γλωσσών Χωρίς Συμφραζόμενα (συντακτική ανάλυση).
- Με τις Γλώσσες Χωρίς Συμφραζόμενα, μπορούμε να περιγράψουμε πιο σύνθετες γλώσσες. Π.χ.
 $\langle \text{υπο-συνθήκη εντολή} \rangle ::= \text{if } \langle \text{λογική έκφραση} \rangle \text{ then } \langle \text{εντολή} \rangle \text{ else } \langle \text{εντολή} \rangle \mid \text{if } \langle \text{λογική έκφραση} \rangle \text{ then } \langle \text{εντολή} \rangle$

Συντακτική Ανάλυση (3)

- Χρήσιμη μορφή κανόνα, η αναδρομή:

$\langle \text{μη-προσ. ακέραιος} \rangle ::= \langle \text{ψηφίο} \rangle \mid \langle \text{μη-προσ. ακέραιος} \rangle \langle \text{ψηφίο} \rangle$

$\langle \text{ψηφίο} \rangle ::= 0 \mid 1 \mid 2 \mid 3 \mid 4 \mid 5 \mid 6 \mid 7 \mid 8 \mid 9$

- Μία μικρή BNF Γραμματική:

$\langle \text{έκφραση} \rangle ::= \underline{\text{id}} \mid \underline{\text{αρ}} \mid \langle \text{έκφραση} \rangle \langle \text{πράξη} \rangle \langle \text{έκφραση} \rangle \mid \langle \text{έκφραση} \rangle \mid - \langle \text{έκφραση} \rangle$

$\langle \text{πράξη} \rangle ::= + \mid - \mid * \mid / \mid \uparrow$

όπου: id αρ είναι είδη token αναγνωρισμένα στη λεξική ανάλυση
(id = αναγνωριστικό, αρ = αριθμός)

$\langle \text{έκφραση} \rangle = \text{start symbol}$

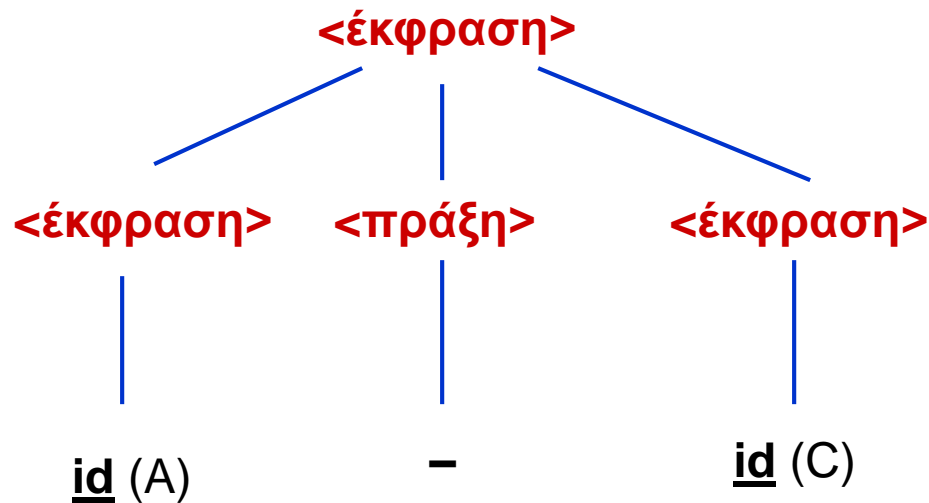

Συντακτική Ανάλυση (4)

- Αναγνώριση σωστών προγραμμάτων:

Top – down Parsing → Δέντρο Συντακτικής Ανάλυσης (Parse Tree)

- Π.χ. για την έκφραση $A - C$

Συντακτική Ανάλυση (5)

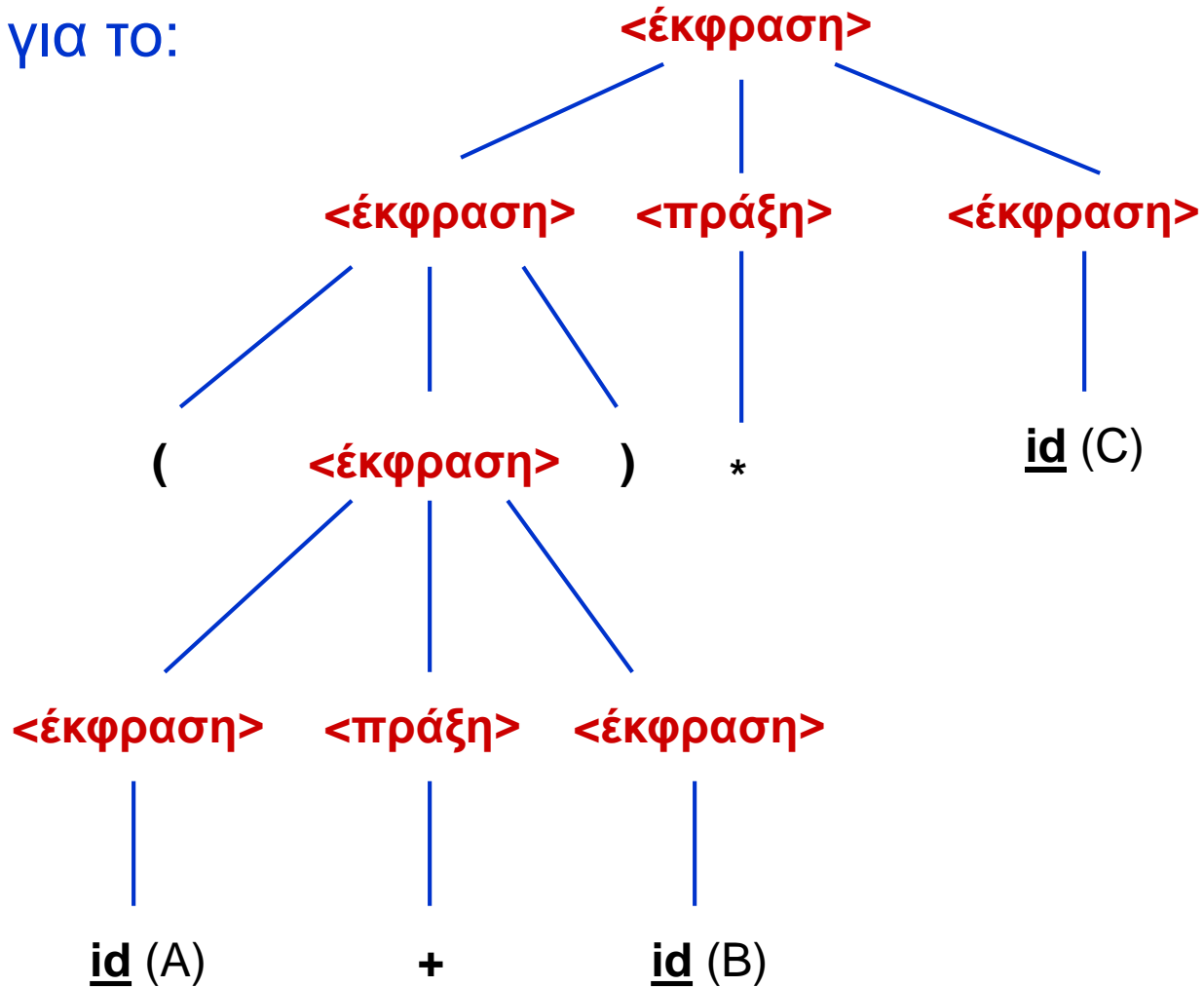
- Πρέπει, ξεκινώντας με ρίζα το start symbol, να δημιουργείται ένα δέντρο, που φύλλα του είναι η ακολουθία χαρακτήρων που θέλουμε να αναγνωριστεί.
- Οι ακολουθίες χαρακτήρων που μπορούν να δημιουργηθούν από το start symbol με κάποιο parse tree, συγκροτούν τη Γλώσσα που ορίζει η Γραμματική.
- Το Δέντρο Συντακτικής Ανάλυσης για την αναγνώριση της έκφρασης $(A + B) * C$:

Συντακτική Ανάλυση (6)

Parse Tree για το:

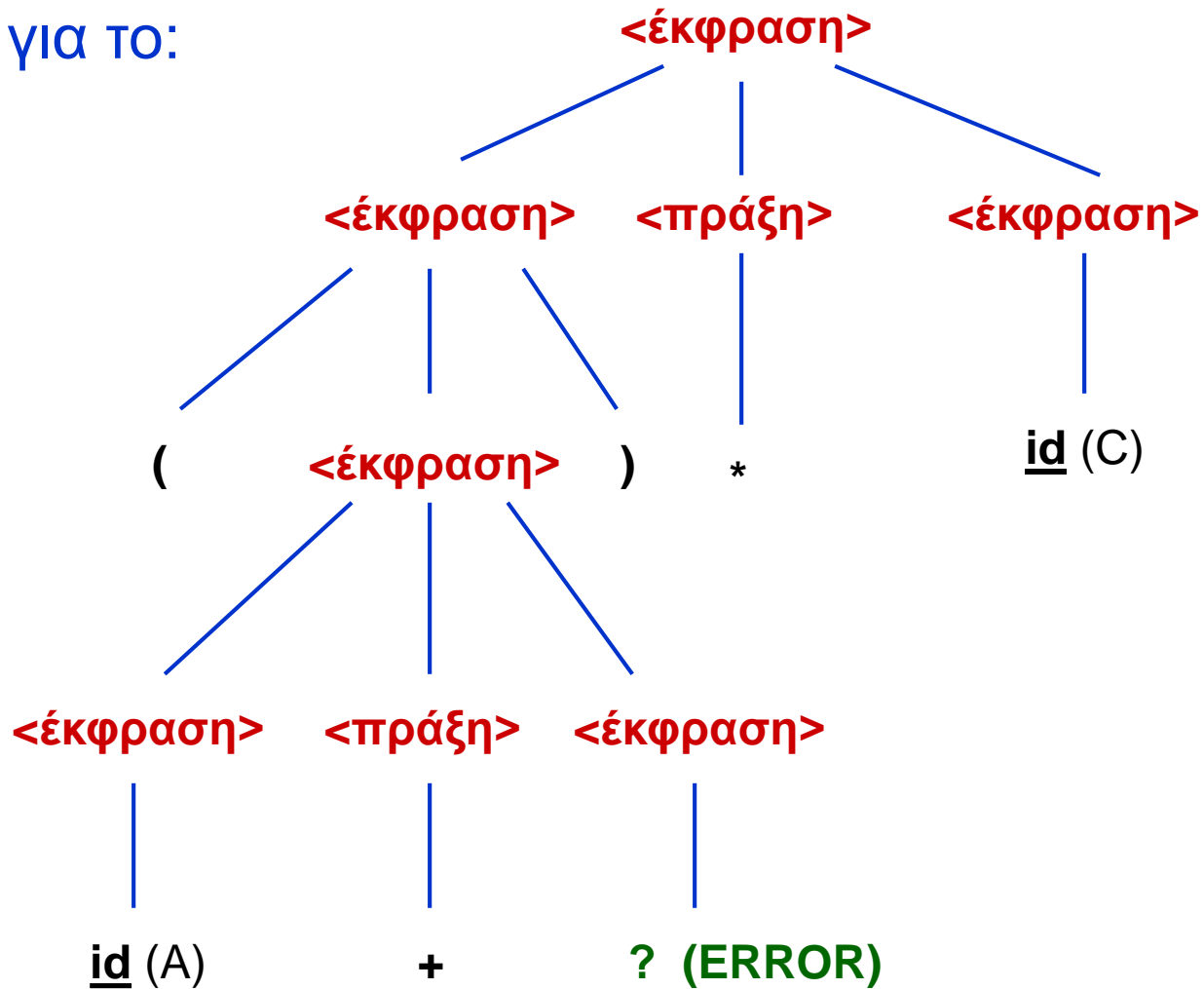
$(A + B) * C$

Συντακτική Ανάλυση (7)

Parse Tree για το:

$(A +) * C$

Συντακτική Ανάλυση (8)

Μια πιο σύνθετη Γραμματική:

$$\langle A \rangle ::= \langle E \rangle = \langle B \rangle$$
$$\langle B \rangle ::= \langle C \rangle \mid \langle B \rangle + \langle C \rangle \mid \langle B \rangle - \langle C \rangle$$
$$\langle C \rangle ::= \langle D \rangle \mid \langle C \rangle * \langle D \rangle \mid \langle C \rangle / \langle D \rangle$$
$$\langle D \rangle ::= \langle E \rangle \mid \underline{\alpha\rho} \mid (\langle B \rangle)$$
$$\langle E \rangle ::= \underline{id} \mid \underline{id} [\langle F \rangle]$$
$$\langle F \rangle ::= \langle B \rangle \mid \langle F \rangle , \langle B \rangle$$

Συντακτική Ανάλυση (8)

Είναι μια Γραμματική για εντολές ανάθεσης:

<εντολή ανάθεσης> ::= <μεταβλητή> = <έκφραση>

<έκφραση> ::= <όρος> | <έκφραση> + <όρος> |

| <έκφραση> - <όρος>

<όρος> ::= <παράγοντας> | <όρος> * <παράγοντας> |

| <όρος> / <παράγοντας>

<παράγοντας> ::= <μεταβλητή> | αρ | (<έκφραση>)

<μεταβλητή> ::= id | id [<λίστα δεικτών>]

<λίστα δεικτών> ::= <έκφραση> | <λίστα δεικτών> , <έκφραση>

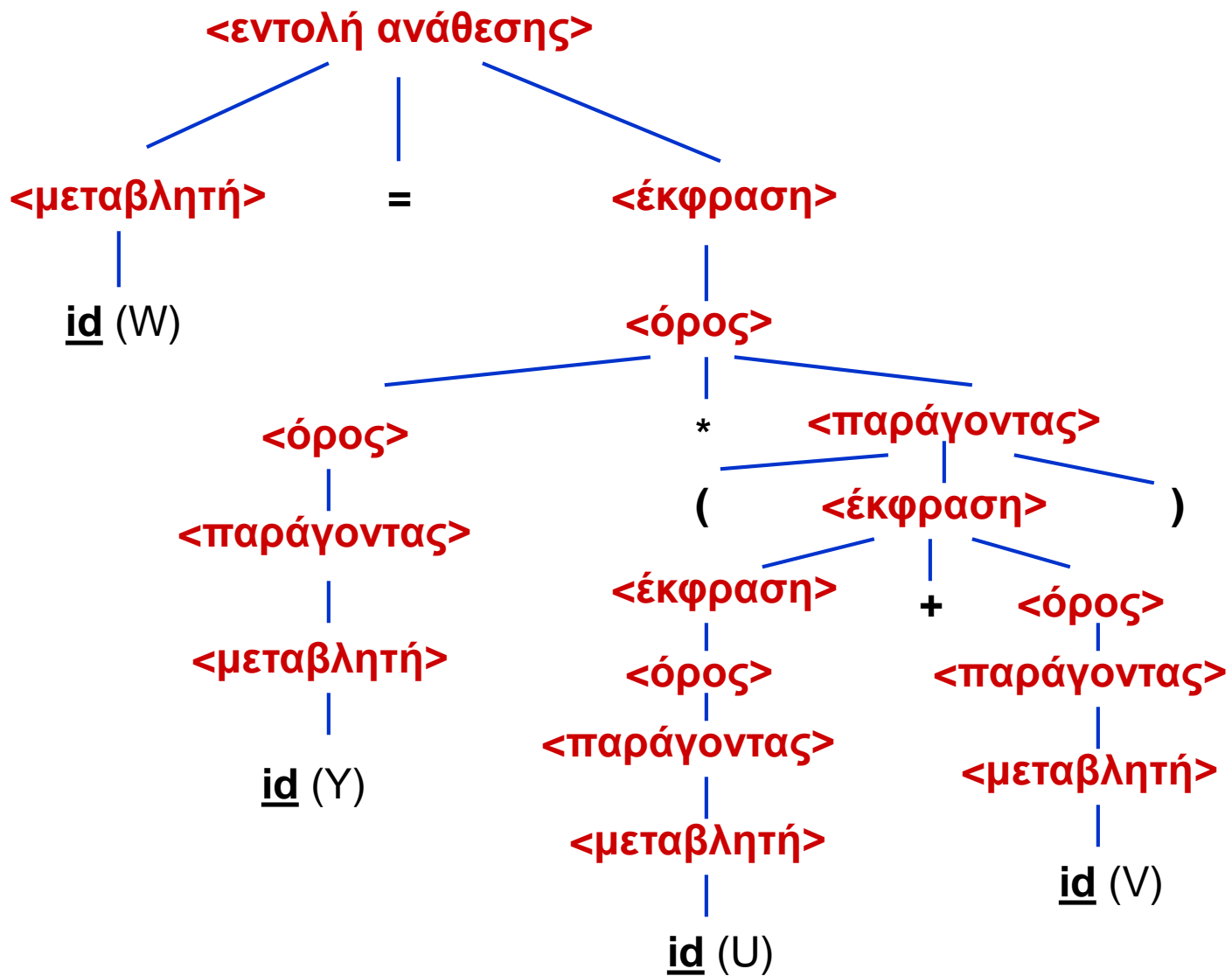

Π.χ. $A = B + K - 3$ $C[3, 2N - 4] = L[(3 * P[X] - H) + 67 / D[9]] + 4$

Συντακτική Ανάλυση (9)

Δέντρο
Συντακτικής
Ανάλυσης για
το

$W=Y*(U+V)$

Συντακτική Ανάλυση (10)

- Εναλλακτική Γραμματική για την ίδια Γλώσσα:

<εντολή ανάθεσης> ::= <μεταβλητή> = <έκφραση>

<έκφραση> ::= <όρος> | <έκφραση> * <όρος> |

| <έκφραση> + <όρος>

<όρος> ::= <παράγοντας> | <όρος> - <παράγοντας> |

| <όρος> / <παράγοντας>

<παράγοντας> ::= <μεταβλητή> | αρ | (<έκφραση>)

<μεταβλητή> ::= id | id [<λίστα δεικτών>]

<λίστα δεικτών> ::= <έκφραση> | <λίστα δεικτών> , <έκφραση>

Συντακτική Ανάλυση (11)

- **Extended BNF** σημειογραφία.
- Επιπλέον *μετασύμβολα*:
  - [...] : Προαιρετικό
  - { ... } : 0 ή περισσότερες εμφανίσεις
  - (...) : Ομαδοποίηση

<εντολή ανάθεσης> ::= <μεταβλητή> = <έκφραση>

<έκφραση> ::= <όρος> { (+ | -) <όρος> }

<όρος> ::= <παράγοντας> { (* | /) <παράγοντας> }

<παράγοντας> ::= <μεταβλητή> | αρ | (<έκφραση>)

<μεταβλητή> ::= id | id [<λίστα δεικτών>]

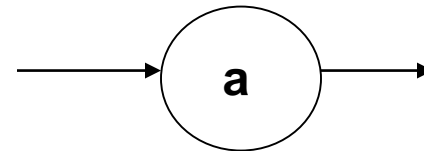
<λίστα δεικτών> ::= <έκφραση> { , <έκφραση> }

Μειονέκτημα: Μερικές φορές κρύβεται η αναδρομή

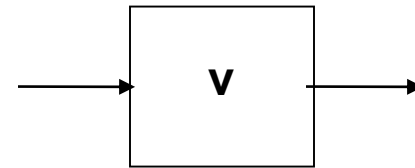
Συντακτική Ανάλυση (12)

- Ισοδύναμη μέθοδος περιγραφής του συντακτικού με την BNF: **Συντακτικά Διαγράμματα**.
- Κανόνες μετατροπής BNF σε Συντακτικά Διαγράμματα, στην περιγραφή της Pascal από τον Wirth, 1976:

1. Τερματικό Σύμβολο **a**

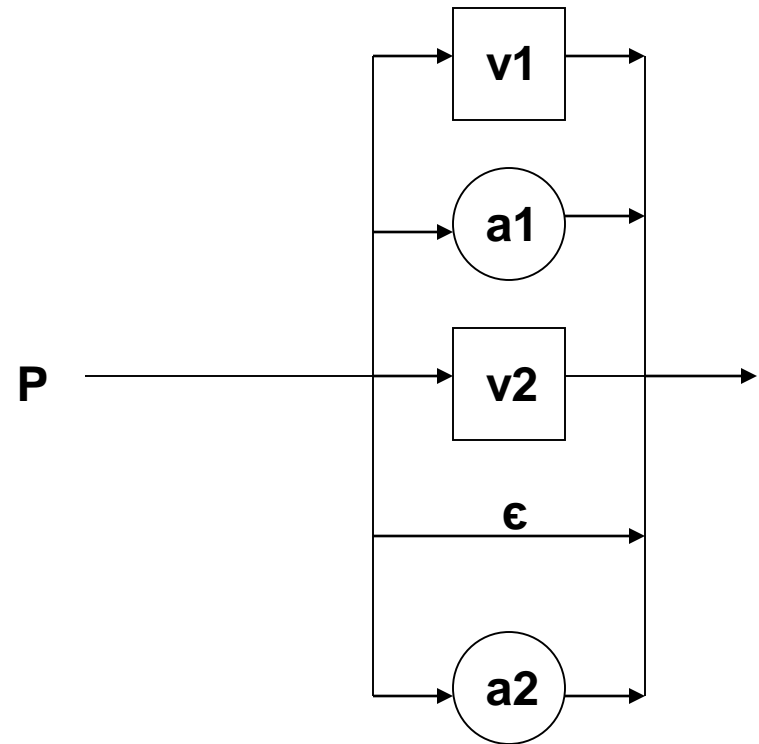

2. Μη-τερματικό Σύμβολο **<v>**

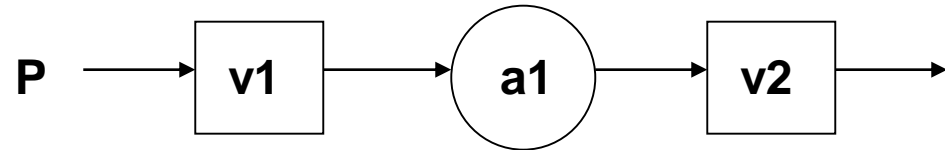
Συντακτική Ανάλυση (13)

3. $\langle P \rangle ::= \langle v1 \rangle \mid a1 \mid \langle v2 \rangle \mid \epsilon \mid a2$

Συντακτική Ανάλυση (14)

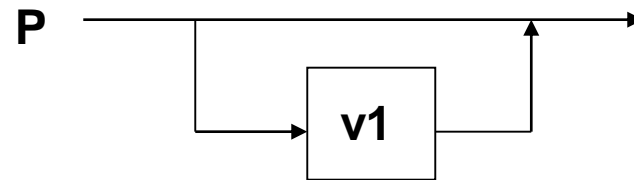
4. $\langle P \rangle ::= \langle v1 \rangle a1 \langle v2 \rangle$

5. $\langle P \rangle ::= [\langle v1 \rangle]$

0 ή 1 φορές το $\langle v1 \rangle$

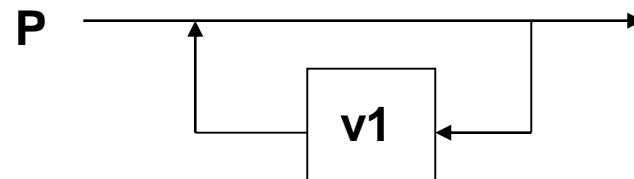
δηλ. $\langle P \rangle ::= \epsilon \mid \langle v1 \rangle$

6. $\langle P \rangle ::= \{ \langle v1 \rangle \}$

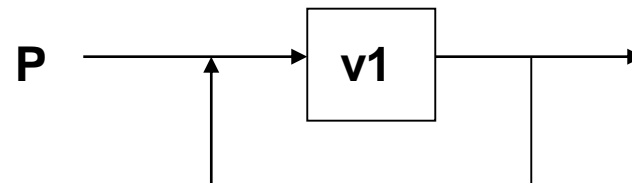
0 ή περισσότερες φορές το $\langle v1 \rangle$

δηλ. $\langle P \rangle ::= \epsilon \mid \langle v1 \rangle \langle P \rangle$

7. $\langle P \rangle ::= \langle v1 \rangle \mid \langle v1 \rangle \langle P \rangle$

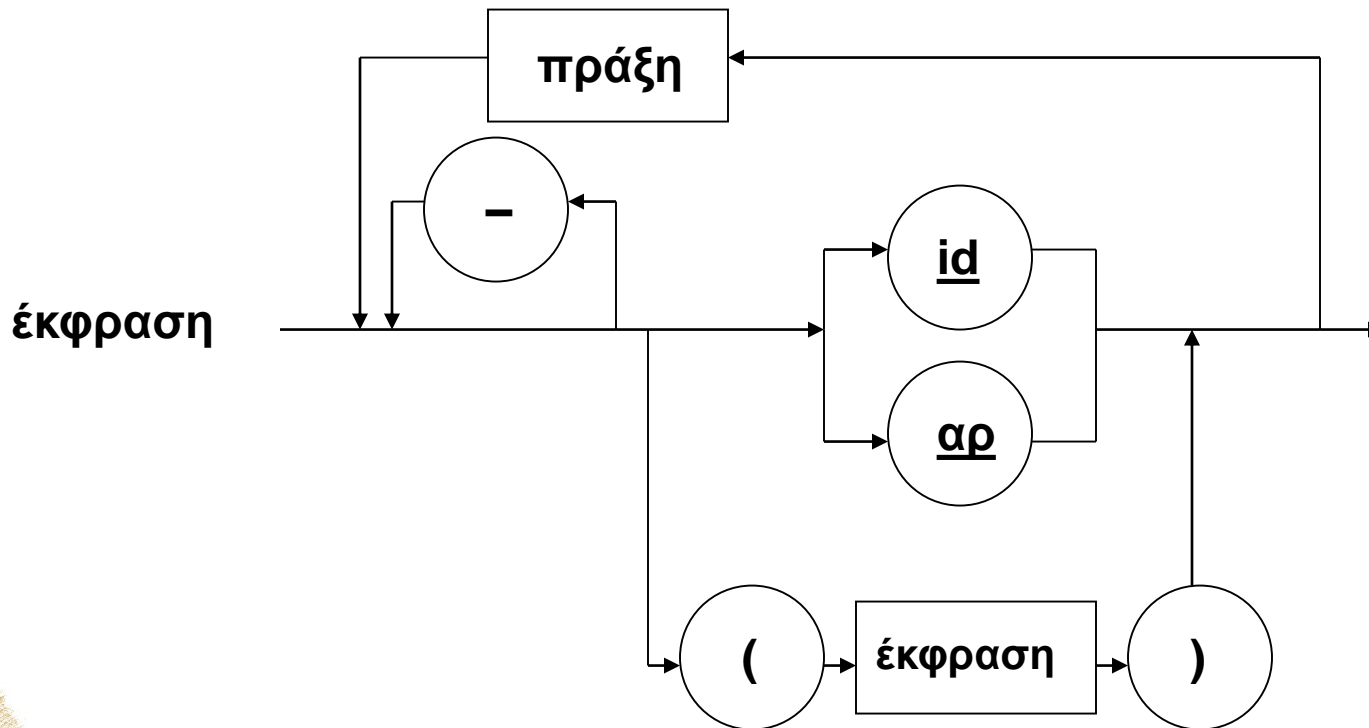
1 ή περισσότερες φορές το $\langle v1 \rangle$

Συντακτική Ανάλυση (15)

- Το παράδειγμα

$\langle \text{έκφραση} \rangle ::= \underline{\text{id}} \mid \underline{\text{αρ}} \mid \langle \text{έκφραση} \rangle \langle \text{πράξη} \rangle \langle \text{έκφραση} \rangle \mid (\langle \text{έκφραση} \rangle) \mid - \langle \text{έκφραση} \rangle$

Συντακτική Ανάλυση (16)

Η σύνθετη Γραμματική για εντολές ανάθεσης:

<εντολή ανάθεσης> ::= <μεταβλητή> = <έκφραση>

<έκφραση> ::= <όρος> | <έκφραση> + <όρος> |

| <έκφραση> - <όρος>

<όρος> ::= <παράγοντας> | <όρος> * <παράγοντας> |

| <όρος> / <παράγοντας>

<παράγοντας> ::= <μεταβλητή> | αρ | (<έκφραση>)

<μεταβλητή> ::= id | id [<λίστα δεικτών>]

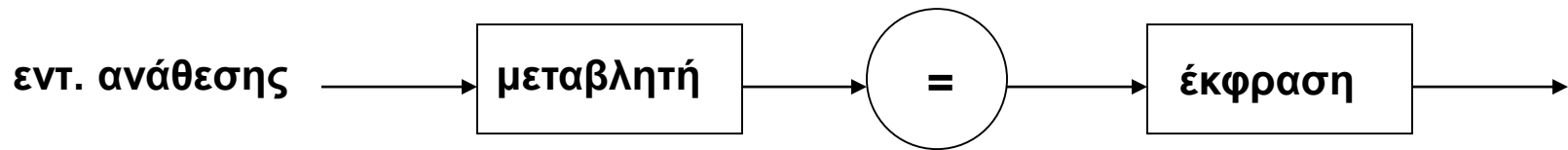
<λίστα δεικτών> ::= <έκφραση> | <λίστα δεικτών> , <έκφραση>

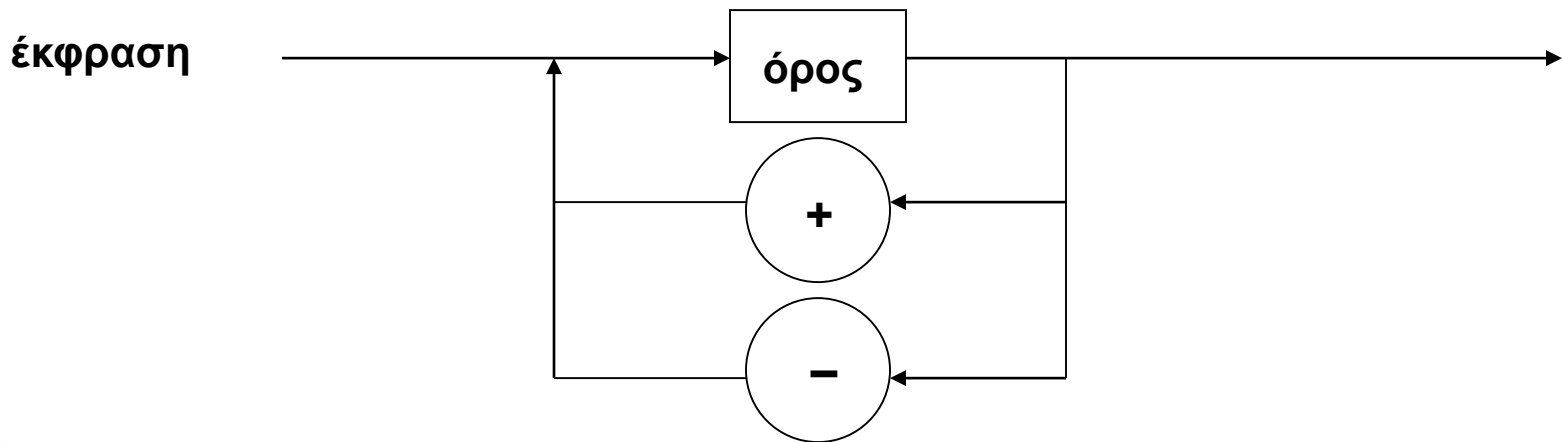

Συντακτική Ανάλυση (17)

$\langle \text{εντολή ανάθεσης} \rangle ::= \langle \text{μεταβλητή} \rangle = \langle \text{έκφραση} \rangle$

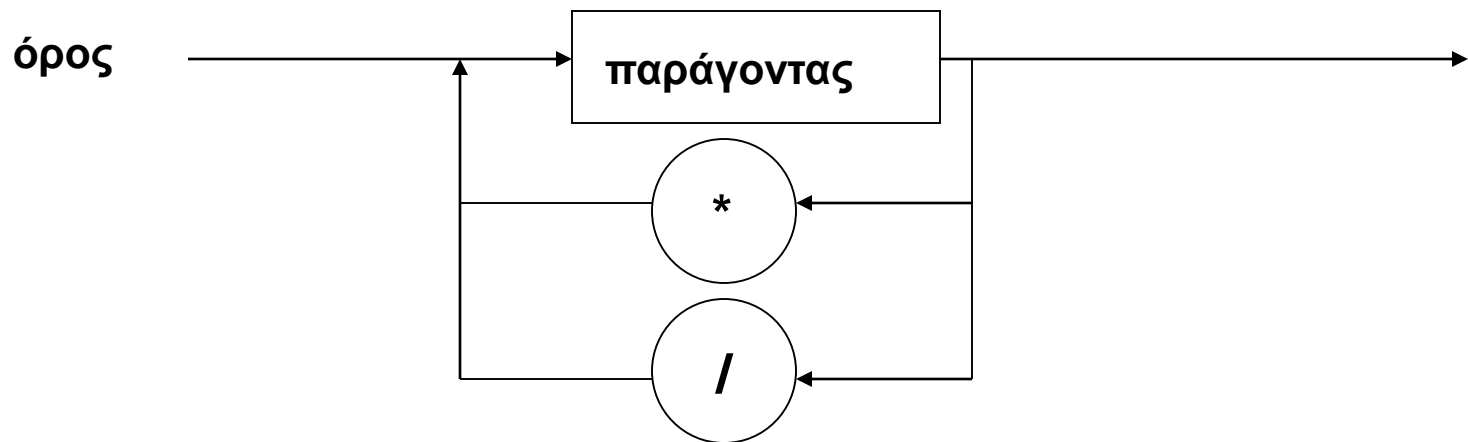

$\langle \text{έκφραση} \rangle ::= \langle \text{όρος} \rangle \mid \langle \text{έκφραση} \rangle + \langle \text{όρος} \rangle \mid$
 $\mid \langle \text{έκφραση} \rangle - \langle \text{όρος} \rangle$

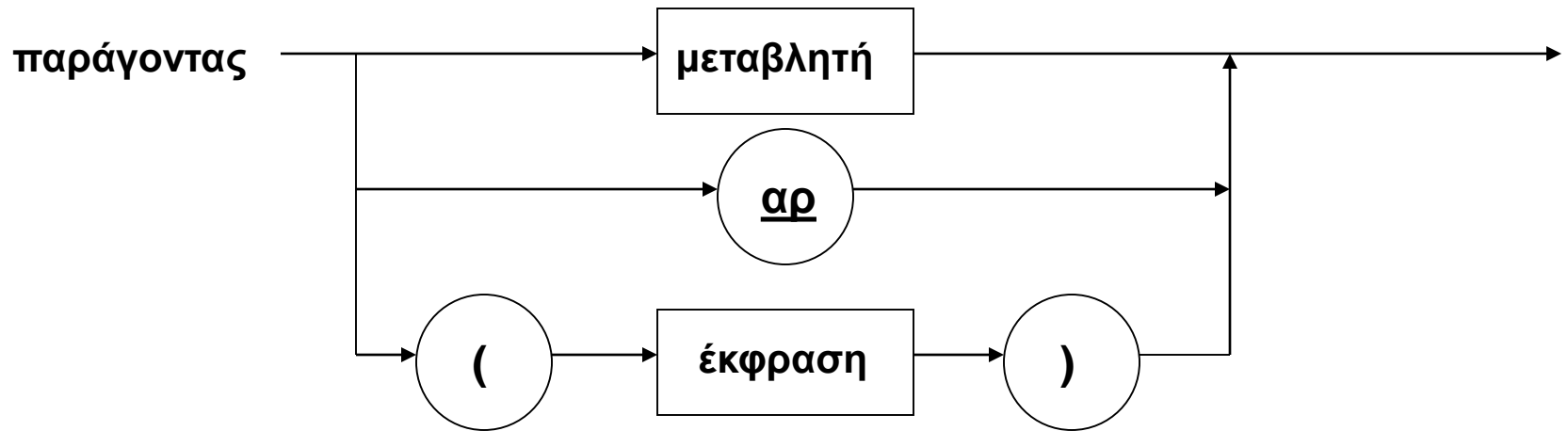
Συντακτική Ανάλυση (18)

$\langle \text{όρος} \rangle ::= \langle \text{παράγοντας} \rangle \mid \langle \text{όρος} \rangle * \langle \text{παράγοντας} \rangle \mid \langle \text{όρος} \rangle / \langle \text{παράγοντας} \rangle$

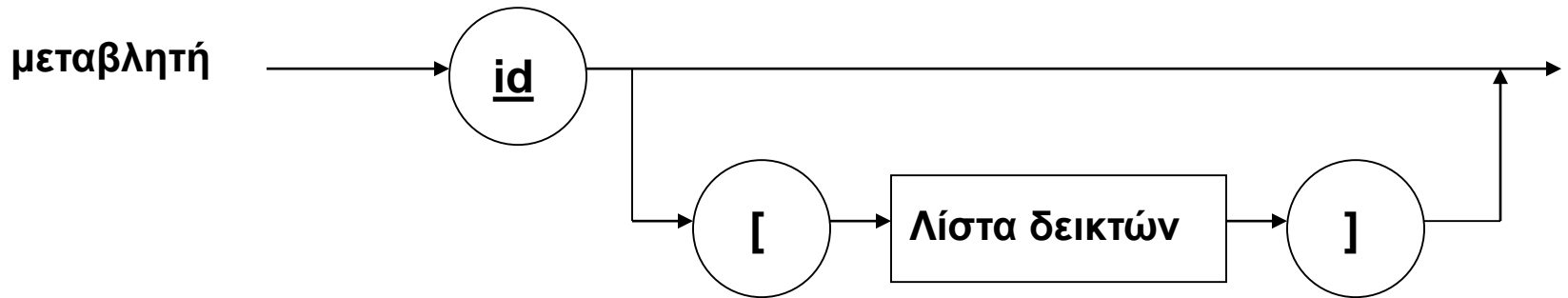
Συντακτική Ανάλυση (19)

<παράγοντας> ::= <μεταβλητή> | αρ | (<έκφραση>)

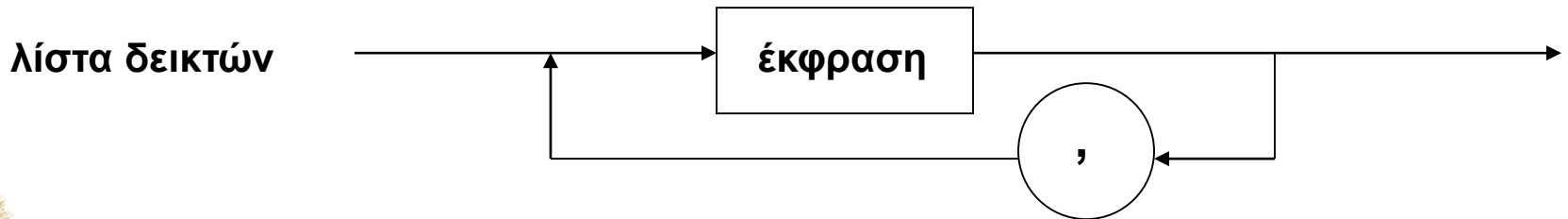

Συντακτική Ανάλυση (20)

<μεταβλητή> ::= id | id [<λίστα δεικτών>]

<λίστα δεικτών> ::= <έκφραση> | <λίστα δεικτών> , <έκφραση>

Συντακτική Ανάλυση (21)

- Υλοποίηση Συντακτικών Διαγραμμάτων με **Ειδικές Δομές Δεδομένων**:

Κόμβος Συντακτικού
Διαγράμματος

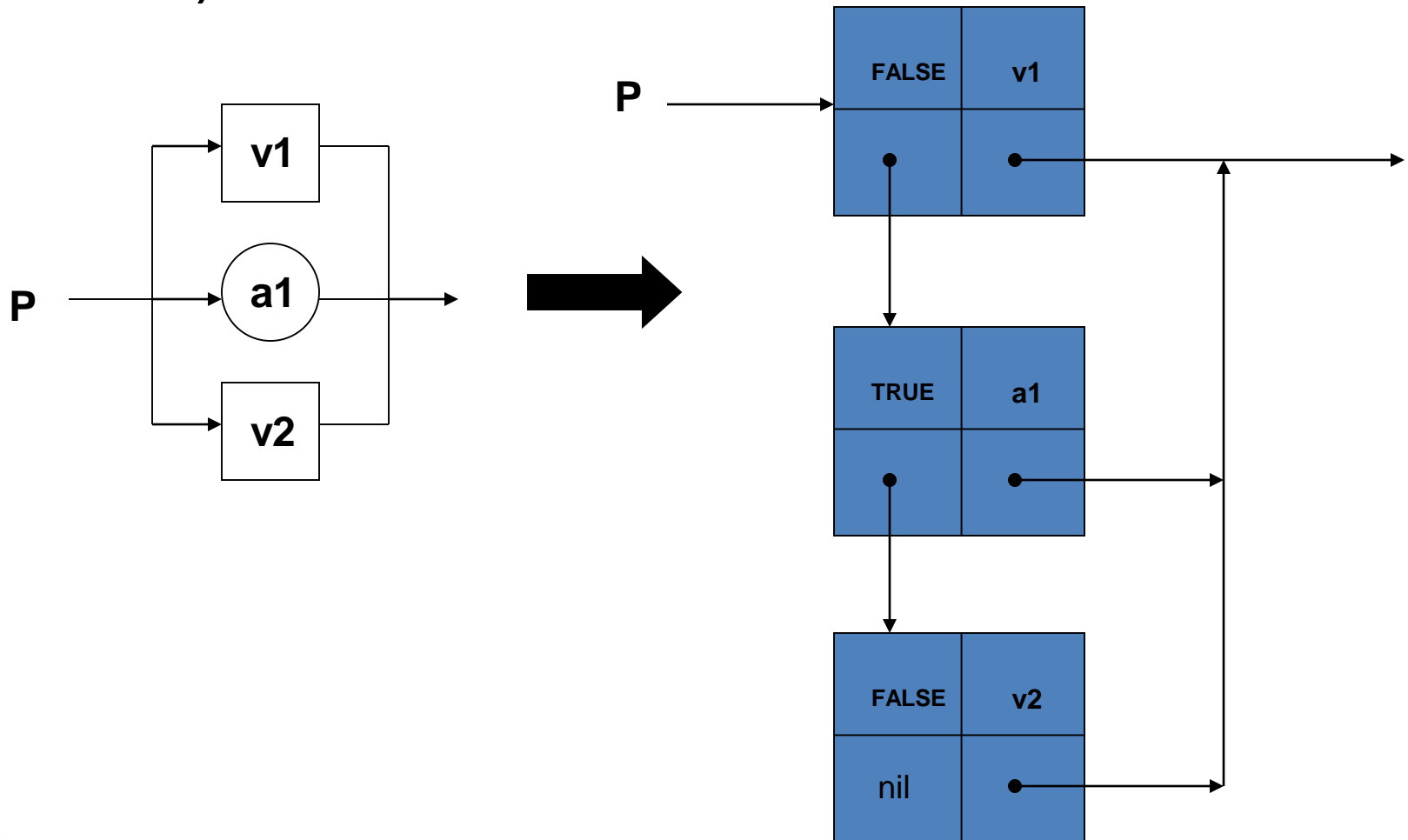
TAG	Symbol
OTHER	FOLLOW

- **TAG**: TRUE αν το Symbol είναι τερματικό σύμβολο
FALSE αν το Symbol είναι μη-τερματικό σύμβολο
- **OTHER**: Pointer που δείχνει τον επόμενο *εναλλακτικό* (παράλληλο) κόμβο («nil» αν ο κόμβος είναι η τελευταία επιλογή)
- **FOLLOW**: Pointer που δείχνει τον επόμενο *υποχρεωτικό* (σειριακό) κόμβο («nil» αν ο κόμβος είναι ο τελευταίος στη σειρά)

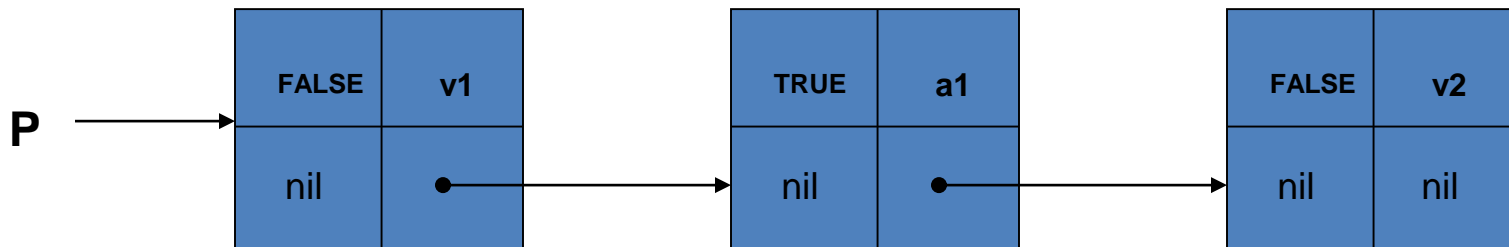
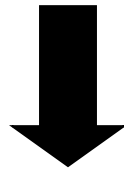
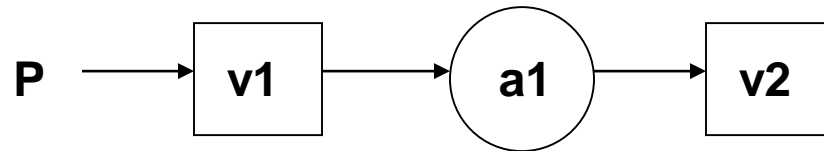

Συντακτική Ανάλυση (22)

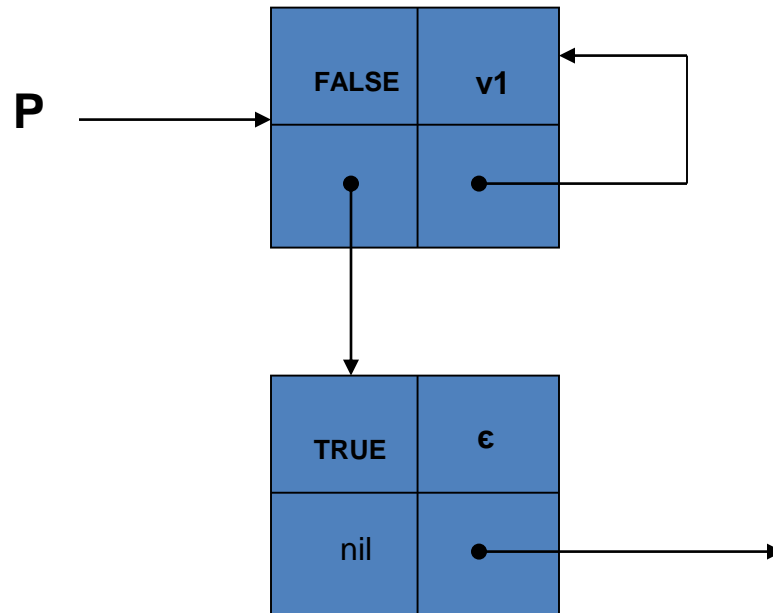
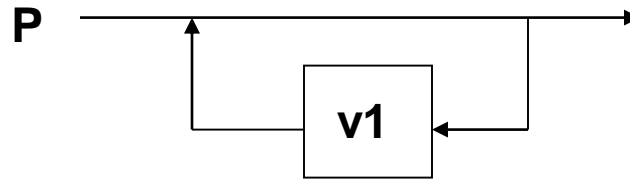
Κανόνες:

Συντακτική Ανάλυση (23)

Συντακτική Ανάλυση (24)

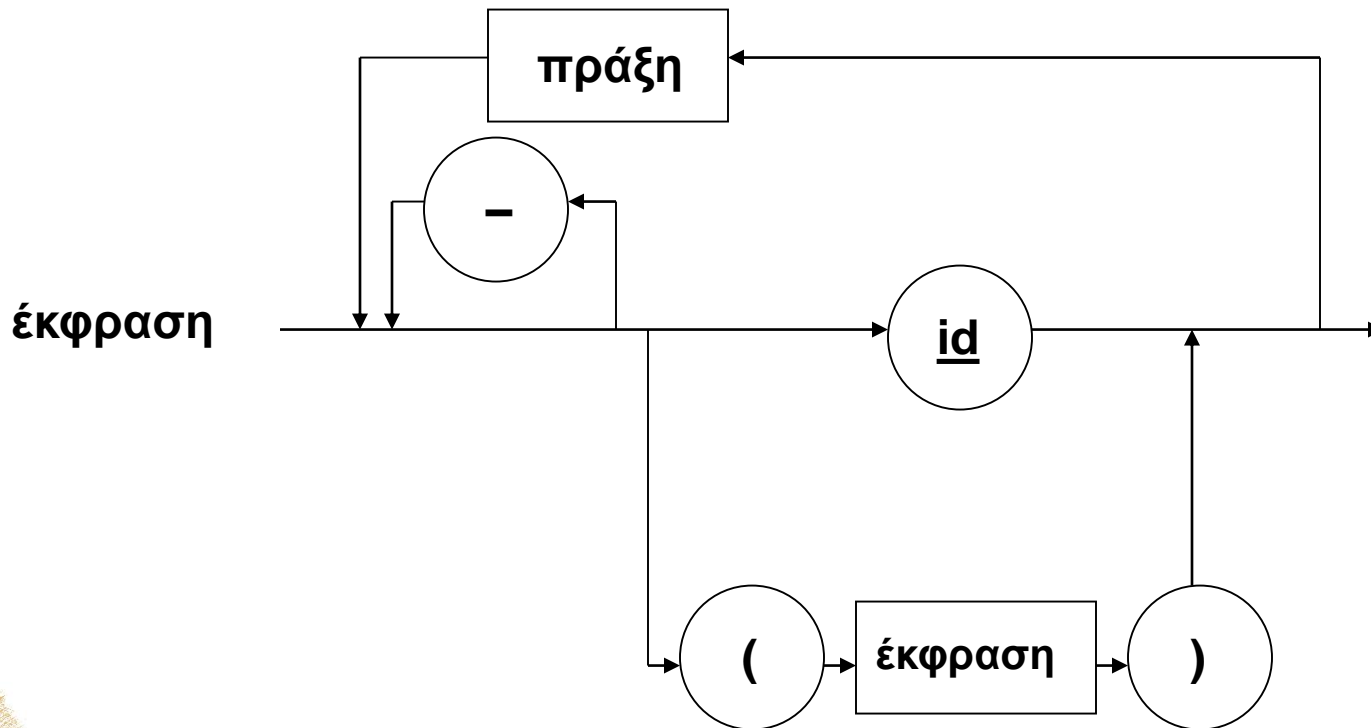

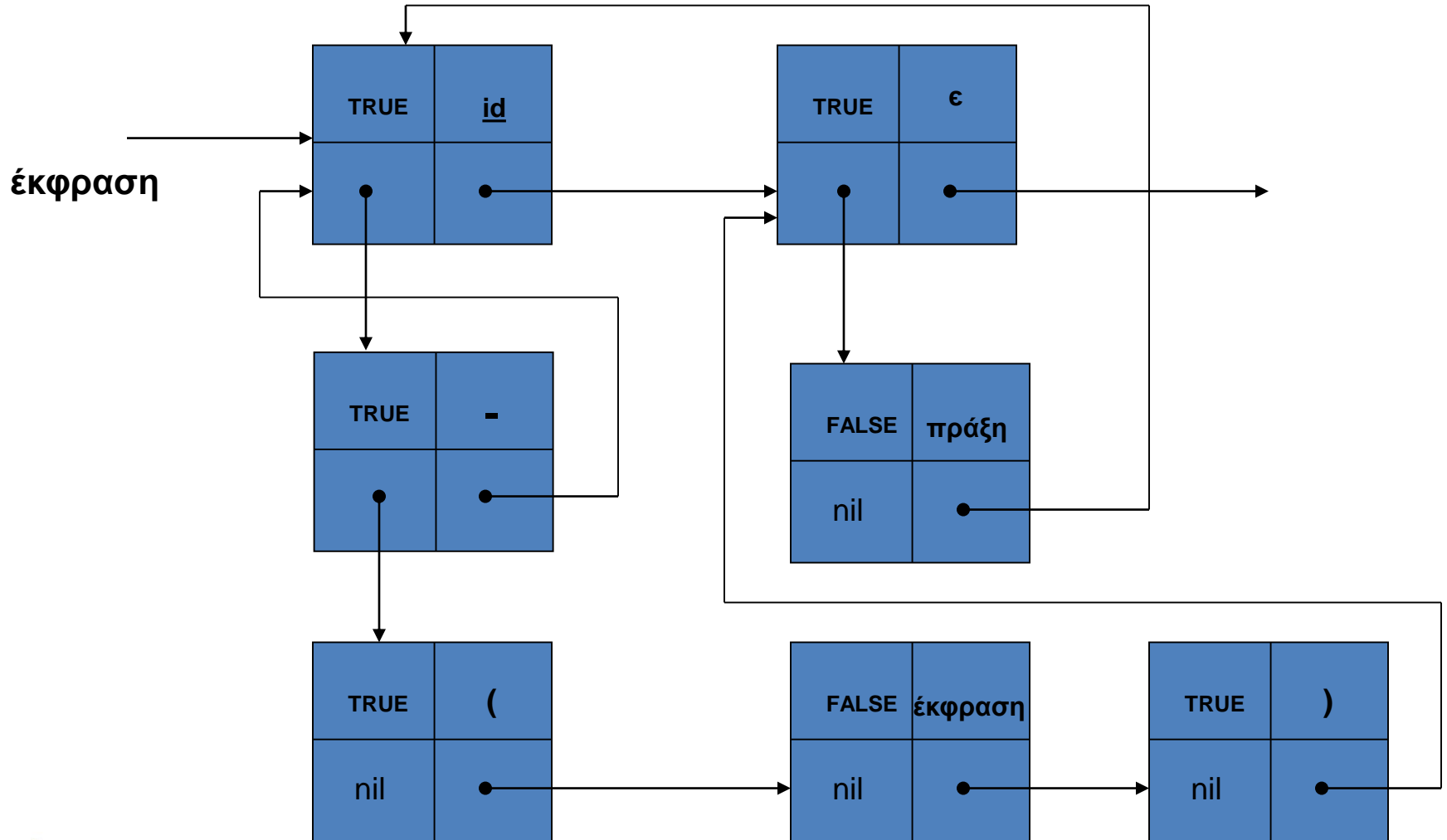
Συντακτική Ανάλυση (25)

- Το παράδειγμα

$\langle \text{έκφραση} \rangle ::= \underline{\text{id}} \mid \langle \text{έκφραση} \rangle \langle \text{πράξη} \rangle \langle \text{έκφραση} \rangle \mid \mid \mid$
 $(\langle \text{έκφραση} \rangle) \mid - \langle \text{έκφραση} \rangle$

Συντακτική Ανάλυση (26)

Ισοδύναμες Γραμματικές (1)

- **Ισοδύναμες Γραμματικές:**

Γραμματικές που παράγουν την ίδια γλώσσα.

- Δηλαδή, οι γραμματικές G_1 και G_2 είναι ισοδύναμες, αν και μόνο αν $L(G_1) = L(G_2)$

- Χρήσιμη ιδιότητα στην κατασκευή compilers:

- Κατά τη σχεδίαση, χρησιμοποιούμε απλές γραμματικές που είναι εύκολα κατανοητές

- Στη συνέχεια, ίσως χρειαστεί να τις μετασχηματίσουμε σε ισοδύναμες, με ιδιότητες που τις κάνουν πιο εύκολα υλοποιήσιμες

- Το πρόβλημα της διαπίστωσης της ισοδυναμίας δύο γραμματικών είναι μη-υπολογίσιμο.

Ισοδύναμες Γραμματικές (2)

- **Διφορούμενες** (ambiguous) Γραμματικές Χωρίς Συμφραζόμενα:

Όταν υπάρχουν 2 ή περισσότερα δέντρα συντακτικής ανάλυσης για την ίδια παραγόμενη συμβολοσειρά.

- Μια διφορούμενη γραμματική *μπορεί* να είναι ισοδύναμη με άλλη γραμματική που δεν είναι διφορούμενη.
- Οι γραμματικές που δεν μπορούν να μετασχηματιστούν σε μη-διφορούμενες, ονομάζονται **εγγενώς διφορούμενες** (inherently ambiguous).
- Στους compilers, αποφεύγουμε τη χρήση διφορούμενων γραμματικών, γιατί οδηγούν σε σημασιολογικές ασάφειες.

Ισοδύναμες Γραμματικές (3)

- Παράδειγμα διφορούμενης γραμματικής:

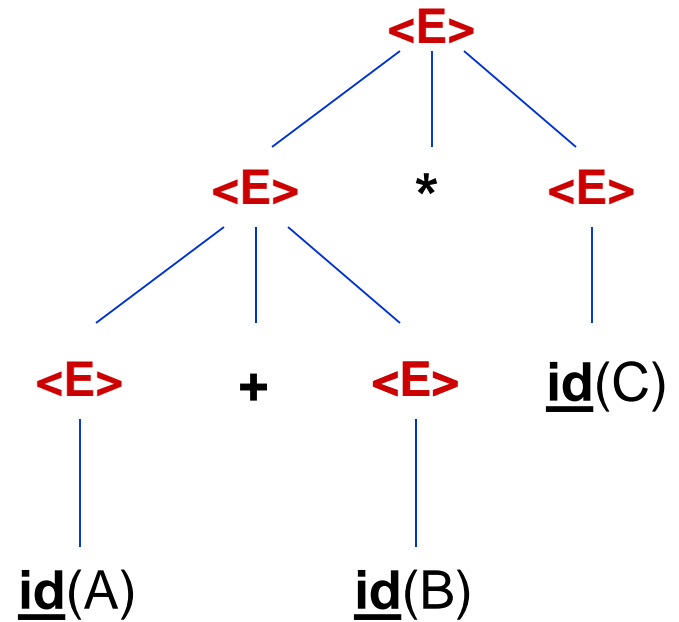
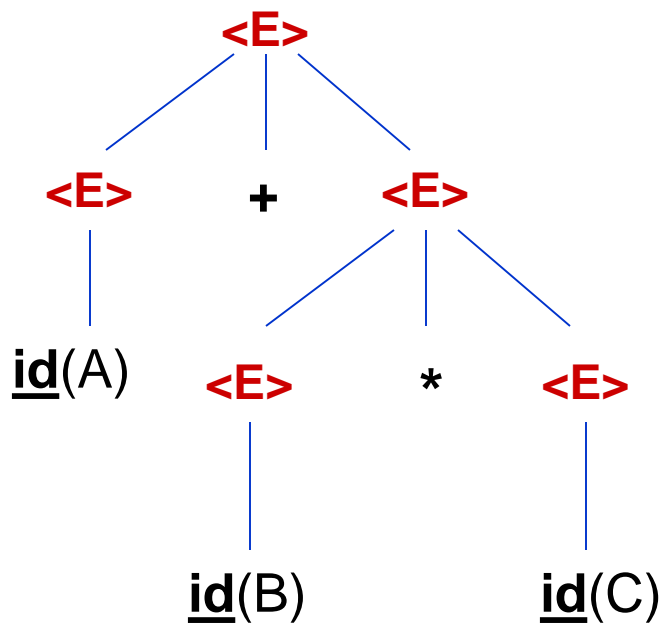
$\langle E \rangle ::= \underline{\text{id}} \mid \langle E \rangle + \langle E \rangle \mid \langle E \rangle * \langle E \rangle \mid (\langle E \rangle)$

Δέντρα Συντακτικής Ανάλυσης για το:

$A + B * C$

Ισοδύναμες Γραμματικές (4)

Ισοδύναμες Γραμματικές (5)

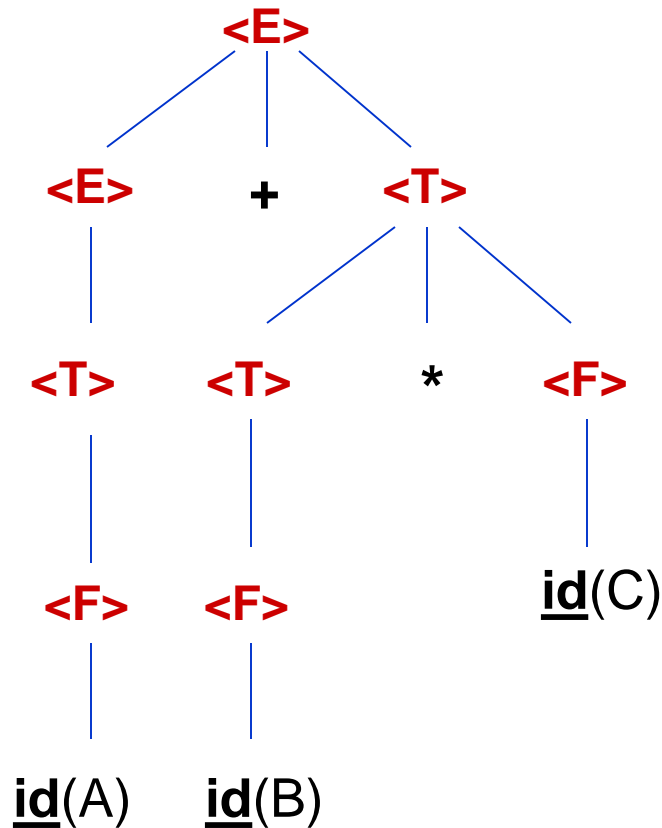
- Ισοδύναμη Γραμματική μη-διφορούμενη:

$$\langle E \rangle ::= \langle E \rangle + \langle T \rangle \mid \langle T \rangle$$
$$\langle T \rangle ::= \langle T \rangle * \langle F \rangle \mid \langle F \rangle$$
$$\langle F \rangle ::= (\langle E \rangle) \mid \underline{\text{id}}$$

Δηλαδή, «επιβάλλουμε» τη χρήση από τη ρίζα, του δεύτερου αρχικού κανόνα:

Ισοδύναμες Γραμματικές (6)

Δηλαδή, δημιουργήσαμε μια ισοδύναμη γραμματική, αλλά πιο πολύπλοκη, που παράγει και πιο πολύπλοκα δέντρα συντακτικής ανάλυσης.

Όμως, δεν είναι διαφορούμενη...

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (1)

- **Top-Down** Συντακτική Ανάλυση (Καθοδική)
- Ο Συντακτικός Αναλυτής (ΣΑ) πρέπει να αποφασίσει για τα εξής:

1. Ποιος κανόνας παραγωγής θα χρησιμοποιηθεί για να δημιουργηθούν τα «παιδιά» ενός κόμβου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δύσκολη... Διαβάζει ένα αριθμό k tokens για να αποφασίσει, χρησιμοποιεί την παραγωγή που είναι πιο αριστερά, ...

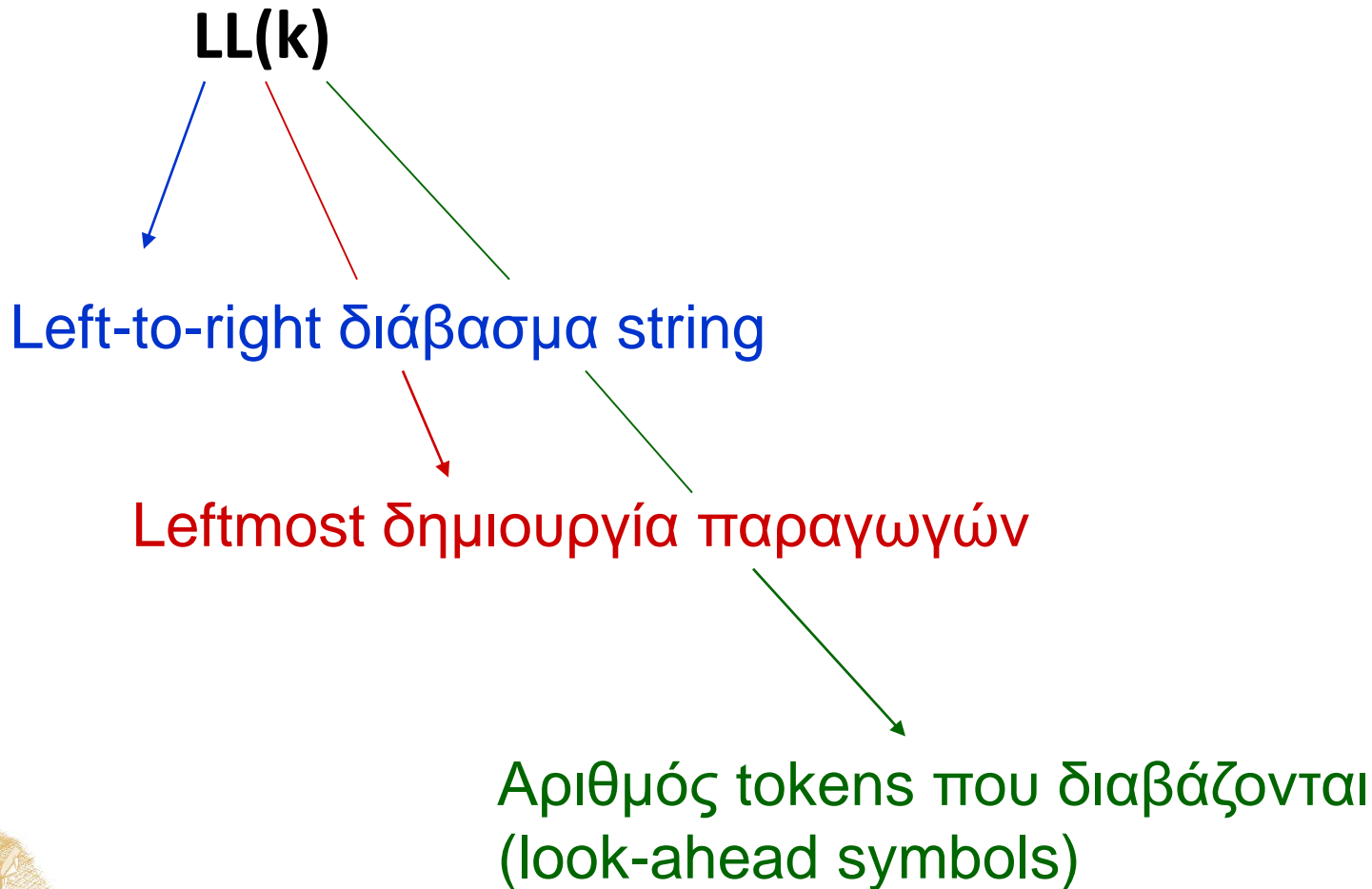
1. Στη συνέχεια, με ποια σειρά θα γίνει η επεξεργασία των νέων κόμβων που προκύπτουν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι περισσότεροι ΣΑ τους επεξεργάζονται από αριστερά προς τα δεξιά.

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (2)

- Οι συνήθειες top-down ΣΑ αναφέρονται ως:

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (3)

- Γραμματικές **LL(1)**:
Οι γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα που αναγνωρίζονται από LL(1) Συντακτικούς Αναλυτές.
- Αποδεικνύεται ότι για να είναι μια γραμματική LL(1), όλες οι παραγωγές της πρέπει να ικανοποιούν τα εξής:
  1. Να μην έχουν *αριστερή αναδρομή*, άμεση ή έμμεση.
  2. Να μην έχουν 2 εναλλακτικούς κανόνες, τα δεξιά μέλη των οποίων αρχίζουν με το *ίδιο σύμβολο*.
  3. Να μην έχουν 2 εναλλακτικούς κανόνες, τα δεξιά μέλη των οποίων παράγουν την *κενή συμβολοσειρά* (ϵ).

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (4)

Χρησιμοποιείται μια *Στοίβα* και δύο *Πράξεις*:

- **Ταίριασμα συμβόλου**: Αν στην κορυφή της στοίβας βρίσκεται το *τερματικό* σύμβολο **a** και το τρέχον σύμβολο του string εισόδου είναι επίσης **a**, τότε το **a** αφαιρείται από τη στοίβα και διαβάζεται το επόμενο σύμβολο του string εισόδου.
- **Πρόβλεψη**: Αν στην κορυφή της στοίβας βρίσκεται το *μη-τερματικό* σύμβολο **<A>**, το αντικαθιστούμε με το δεξιό μέρος κάποιου κανόνα ορισμού του **<A>**, με τα σύμβολα σε *αντίθετη σειρά*.

Αν καμία από τις δύο πράξεις δεν μπορεί να εφαρμοστεί, τότε υπάρχει συντακτικό σφάλμα.

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (5)

Παράδειγμα υλοποίησης LL(1) Συντακτικού Αναλυτή:

Γραμματική: $\langle S \rangle ::= (\langle S \rangle)\langle S \rangle \mid \epsilon$

String εισόδου: $()$

Βήμα	Στοιβά	Είσοδος	Πράξη
0	$\langle S \rangle$	$()$ EOF	Πρόβλεψη $\langle S \rangle ::= (\langle S \rangle)\langle S \rangle$
1	$\langle S \rangle)\langle S \rangle($	$()$ EOF	Ταίριασμα συμβόλου $($
2	$\langle S \rangle)\langle S \rangle$	$)$ EOF	Πρόβλεψη $\langle S \rangle ::= \epsilon$
3	$\langle S \rangle)$	$)$ EOF	Ταίριασμα συμβόλου $)$
4	$\langle S \rangle$	EOF	Πρόβλεψη $\langle S \rangle ::= \epsilon$
5	ϵ	EOF	Αναγνώριση

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (6)

- Σε αρκετές περιπτώσεις μπορούμε να μετατρέψουμε μια γραμματική σε ισοδύναμη LL(1).
- Για τη μετατροπή αυτή, χρησιμοποιούμε τρία είδη μετασχηματισμών:

A. Αντικατάσταση

$$A \rightarrow \alpha_1 \mid \dots \mid \alpha_n$$

$$B \rightarrow \beta_1 A \beta_2$$

$$A \rightarrow \alpha_1 \mid \dots \mid \alpha_n$$

$$B \rightarrow \beta_1 \alpha_1 \beta_2 \mid \dots \mid \beta_1 \alpha_n \beta_2$$

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (7)

B. Αριστερή Παραγοντοποίηση

$$\mathbf{A} \rightarrow \alpha\beta_1 \mid \dots \mid \alpha\beta_n \quad \longleftrightarrow \quad \begin{array}{l} \mathbf{A} \rightarrow \alpha\mathbf{B} \\ \mathbf{B} \rightarrow \beta_1 \mid \dots \mid \beta_n \end{array}$$

Γ. Απαλοιφή Αριστερής Αναδρομής (AA)

Άμεση AA: $A \rightarrow A\alpha$

Έμμεση AA: $A \rightarrow B\alpha_1, B \rightarrow C\alpha_2, C \rightarrow A\alpha_3$ (δηλ. $A \rightarrow A\alpha_3\alpha_2\alpha_1$)

$$\mathbf{A} \rightarrow \mathbf{A}\alpha_1 \mid \dots \mid \mathbf{A}\alpha_n \mid \beta_1 \mid \dots \mid \beta_m \quad \longleftrightarrow \quad \begin{array}{l} \mathbf{A} \rightarrow \beta_1\mathbf{B} \mid \dots \mid \beta_m\mathbf{B} \\ \mathbf{B} \rightarrow \alpha_1\mathbf{B} \mid \dots \mid \alpha_n\mathbf{B} \mid \epsilon \end{array}$$

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (8)

- Παράδειγμα:

$$\langle X \rangle ::= \langle B \rangle a \langle A \rangle b$$
$$\langle A \rangle ::= a \langle A \rangle \mid a$$
$$\langle B \rangle ::= \langle B \rangle b \mid b$$

Η γραμματική αυτή δεν είναι LL(1), διότι:

- Στη 2^η παραγωγή υπάρχουν 2 εναλλακτικοί κανόνες που αρχίζουν με το ίδιο σύμβολο (a).
  - Η 3^η παραγωγή έχει άμεση αριστερή αναδρομή.
- Για να δημιουργήσουμε μια ισοδύναμη LL(1) γραμματική, θα κάνουμε τις εξής 2 μετατροπές:

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (9)

- Στη 2^η παραγωγή θα χρησιμοποιήσουμε το μετασχηματισμό της *Αριστερής Παραγοντοποίησης*:

$$\langle A \rangle ::= a \langle A \rangle \mid a \quad \longleftrightarrow \quad \begin{array}{l} \langle A \rangle ::= a \langle C \rangle \\ \langle C \rangle ::= \langle A \rangle \mid \epsilon \end{array}$$

- Στην 3^η παραγωγή θα χρησιμοποιήσουμε το μετασχηματισμό της *Απαλοιφής Αριστερής Αναδρομής*:

$$\langle B \rangle ::= \langle B \rangle b \mid b \quad \longleftrightarrow \quad \begin{array}{l} \langle B \rangle ::= b \langle D \rangle \\ \langle D \rangle ::= b \langle D \rangle \mid \epsilon \end{array}$$

Συντακτική Ανάλυση Top-Down (10)

- Τελικά, η ισοδύναμη LL(1) γραμματική, είναι η:

$$\langle X \rangle ::= \langle B \rangle a \langle A \rangle b$$
$$\langle A \rangle ::= a \langle C \rangle$$
$$\langle C \rangle ::= \langle A \rangle \mid \epsilon$$
$$\langle B \rangle ::= b \langle D \rangle$$
$$\langle D \rangle ::= b \langle D \rangle \mid \epsilon$$

Συντακτική Ανάλυση Bottom-Up (1)

- **Bottom-Up** Συντακτική Ανάλυση (Ανοδική)
- Ο Συντακτικός Αναλυτής (ΣΑ) ξεκινά την κατασκευή του δέντρου συντακτικής ανάλυσης από τα **φύλλα** (τα τερματικά σύμβολα του προς έλεγχο string).
- Στη συνέχεια προσπαθεί να βρει τον αριστερότερο κόμβο που δεν έχει ακόμα φτιαχτεί, ενώ όλα τα παιδιά του έχουν φτιαχτεί.
- Μέχρι να κατασκευαστεί η ρίζα του δέντρου με το Start.
- Κάθε στιγμή ο ΣΑ πρέπει να επιλέξει ποιους από τους ήδη υπάρχοντες κόμβους θα χρησιμοποιήσει ως παιδιά του νέου κόμβου που θα φτιάξει: **Ελάττωση** (reducing).

Συντακτική Ανάλυση Bottom-Up (2)

Παράδειγμα:

$\langle S \rangle ::= r \langle B \rangle$

$\langle B \rangle ::= \langle D \rangle \mid \langle B \rangle , \langle D \rangle$

$\langle D \rangle ::= a \mid b$

Κατασκευή του δέντρου συντακτικής ανάλυσης για το string **ra,b** :

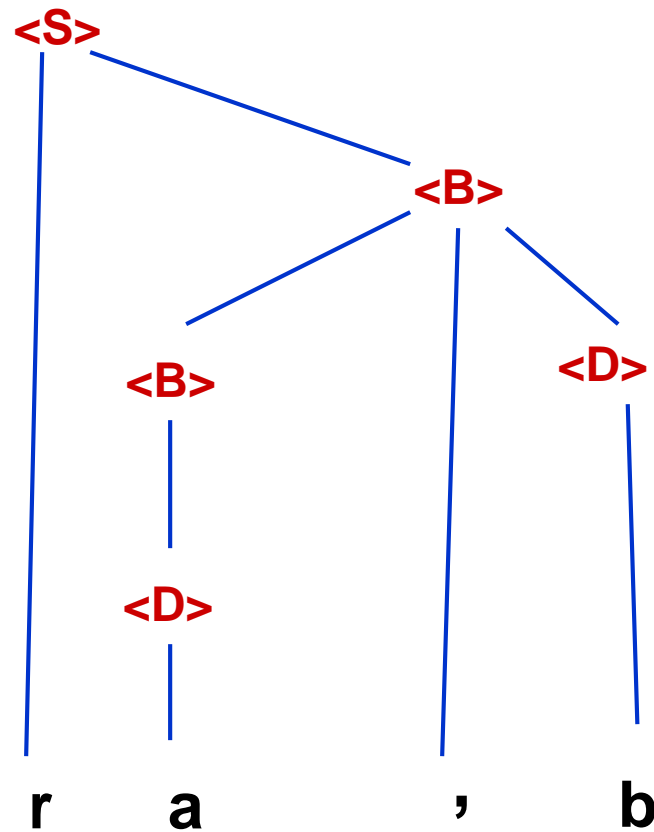

Συντακτική Ανάλυση Bottom-Up (3)

$\langle S \rangle ::= r \langle B \rangle$

$\langle B \rangle ::= \langle D \rangle \mid \langle B \rangle , \langle D \rangle$

$\langle D \rangle ::= a \mid b$

Συντακτική Ανάλυση Bottom-Up (4)

Συντακτικοί Αναλυτές **ολίσθησης-ελάττωσης**
(shift-reduce parsers).

Χρησιμοποιούν μια *Στοίβα* και δύο *Πράξεις*:

- **Ολίσθηση** (shift): Αφαιρεί ένα σύμβολο από την αρχή του string και το βάζει στην κορυφή της στοίβας.
- **Ελάττωση** (reduce): Όταν στην κορυφή της στοίβας υπάρχει το δεξί μέλος παραγωγής. Αφαιρούνται αυτά τα σύμβολα από τη στοίβα και αντικαθίστανται από το αριστερό μέλος.

Συντακτική Ανάλυση Bottom-Up (5)

Βήμα	Στοιίβα	Είσοδος	Πράξη
0	ϵ	ra,b EOF	Ολίσθηση
1	r	a,b EOF	Ολίσθηση
2	ra	,b EOF	Ελάττωση $\langle D \rangle ::= a$
3	r<D>	,b EOF	Ελάττωση $\langle B \rangle ::= \langle D \rangle$
4	r<B>	,b EOF	Ολίσθηση
5	r<B>,	b EOF	Ολίσθηση
6	r<B>,b	EOF	Ελάττωση $\langle D \rangle ::= b$
7	r<B>,<D>	EOF	Ελάττωση $\langle B \rangle ::= \langle B \rangle , \langle D \rangle$
8	r<B>	EOF	Ελάττωση $\langle S \rangle ::= r \langle B \rangle$
9	<S>	EOF	Αναγνώριση

Συντακτική Ανάλυση Bottom-Up (6)

Προβλήματα:

- Στο Βήμα 4 υπήρχαν δύο επιλογές: ολίσθηση ή ελάττωση με τον κανόνα $\langle S \rangle ::= r \langle B \rangle$. Η 2^η επιλογή καταλήγει σε αδιέξοδο, γιατί η ανάλυση τελειώνει χωρίς να έχει σαρωθεί όλο το string εισόδου:
Σύγκρουση ολίσθησης-ελάττωσης (shift-reduce conflict)
- Στο Βήμα 7 υπήρχαν δύο επιλογές: ελάττωση με τον κανόνα $\langle B \rangle ::= \langle B \rangle$, $\langle D \rangle$ ή ελάττωση με τον κανόνα $\langle B \rangle ::= \langle D \rangle$. Η 2^η επιλογή δεν είναι καλή, γιατί δεν μπορεί να προχωρήσει η ανάλυση:
Σύγκρουση ελάττωσης-ελάττωσης (reduce-reduce conflict)

Τέτοια προβλήματα λύνονται από ντετερμινιστικούς ΣΑ ολίσθησης-ελάττωσης, τους **LR(k)**.

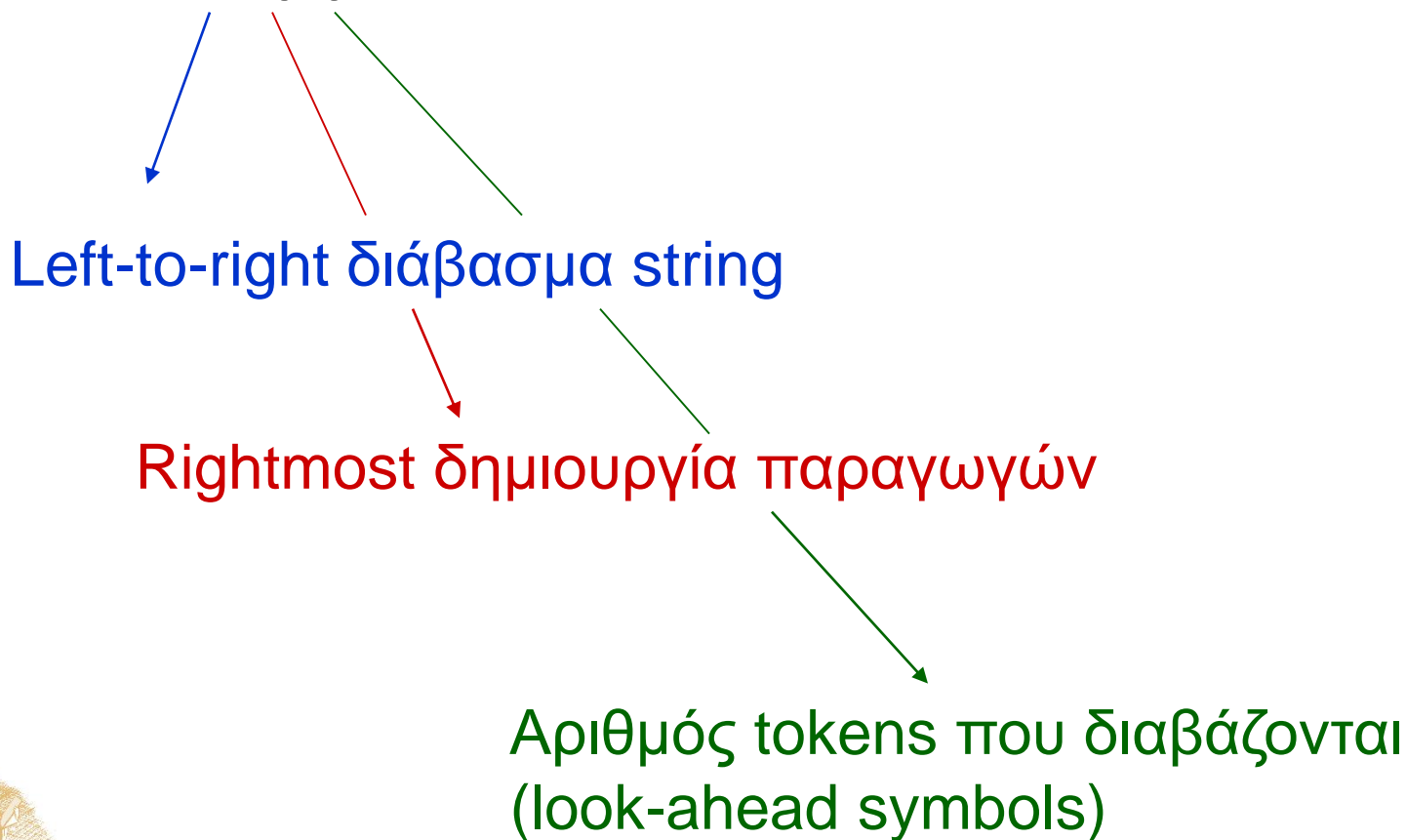

Συντακτική Ανάλυση Bottom-Up (7)

Bottom-up ΣΑ

LR(k)

Συντακτική Ανάλυση Bottom-Up (8)

- Στην πράξη χρησιμοποιούνται οι LR(1).
- Η λειτουργία τους είναι περισσότερο πολύπλοκη από αυτή των LL(1).
- Δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα με αριστερή αναδρομή.
- Το εργαλείο **bison** είναι γεννήτορας συντακτικών αναλυτών για **γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα** τύπου LR(1)...

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση **1.0**

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Γιάννης Γαροφαλάκης, 2015. «Αρχές Γλωσσών Προγραμματισμού και Μεταφραστών. Σύνταξη Γλωσσών Προγραμματισμού». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/CEID1091/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

